

Молодий Комуніст

Орган Кіровоградського обкому ЛКСМУ

Виходить з 5 грудня
1989 року

№ 51 (4026)

СУБОТА

17

ГРУДНЯ
1988 р.

Ціна 8 коп.

Пленум ЦК Компартії України

12 грудня 1988 року відбувся Пленум Центрального Комітету Компартії України.

Пленум розглянув питання «Про хід виконання в республіці рішень XXVII з'їзду КПРС і завдань п'ятирічки по підвищенню ефективності капітального будівництва». З доповіддю в цьому питанні виступив заступник Голови Ради Міністрів УРСР В. З. Борисовський.

Обговорюючи комплекс проблем, винесених на Пленум, його учасники відзначали, що комуністи, трудящі України схвалюють підсумки листопадового (1988 р.) Пленуму ЦК КПРС, позачергової сесії Верховної Ради, які мають винятково важливе значення для всієї справи перебудови, прискорення соціально-економічного розвитку країни. Запорукою і гарантом розв'язання нагальних завдань, як переконливо підтвердила сесія Верховної Ради, є зміцнення союзної багатонаціональної держави, єдності і дружби народів нашої країни. Наша єдність з особливою силою проявлялась і проявляється на крутих поворотах історії, в екстремальних умовах.

Переконливим доказом цього, підкреслювалось на Пленумі, стали та підтримка і допомога, що подаються як з центру, так і всіма со-

юзними республіками населенню Вірменської РСР, яке переживає тепер трагічні наслідки небувалої за силою землетрусу. Вірні законам братерства радянських народів трудящі України докладають усіх зусиль, щоб всіляко допомогти потерпілим, швидше відновити нормальні умови життя. При Раді Міністрів УРСР, в усіх областях створено оперативні штаби і робочі групи по організації допомоги потерпілим.

Від трудових колективів і громадян нашої республіки за оперативними даними вже надійшли добровільні пожертвування на суму близько 12 млн. карбованців. На зазначені цілі буде використано також кошти, зароблені на суботниках.

У потерпілі райони відправляються, в тому числі літаками, медикаменти, донорська кров, предмети першої потреби, а також техніка, устаткування, будівельні матеріали. В республіці сформовано двадцять загонів медичної допомоги. Частина з них вже відбула в район лиха. З різних областей республіки відбули майже 4 тисячі спеціалістів і робітників, у тому числі гірничі рятувальники, газорізальники, механізатори.

Всього в республіці вже підготовлено 20 тис. ліжок

для подання медичної допомоги. Профспілкові санаторії та бази відпочинку готові прийняти понад 27 тисяч чоловік. У населених пунктах республіки є можливість розмістити 12 тисяч сімей.

Аналізуючи роботу будівельників республіки, доповідач і промовці підкреслювали, що підвищити віддачу галузі — значить закласти надійну основу для просування вперед в економіці, в соціальній і культурній сфері, в усіх справах перебування. За минулих три роки промислове будівництво спрямовувалося на пріоритетний розвиток галузей, які визначають науково-технічний прогрес в економіці, насамперед машинобудування, як основи технічного переозброєння всіх галузей промисловості. Всього за цей час буде освоєно 83,6 мільярда карбованців, основні фонди зростуть майже на 80 мільярдів карбованців. При збереженні значних обсягів нового будівництва наголос робиться на реконструкцію і технічне переоснащення підприємств, питома вага яких у загальному обсязі капітальних вкладень має перевищити 50 процентів. Це перевищує планове завдання, встановлене на кінець п'ятирічки. Майже дві

третини асигнувань направляється на пускову програму. В загальному ліміті різко зросла частка власних коштів трудових колективів, яка в плані наступного року становитиме майже половину. Повсюдно долається залишковий принцип вкладень на розвиток соціальної сфери.

Разом з тим, зазначалось на Пленумі, кардинального поліпшення в будівництві не відбулось. Ряд настанов нової інвестиційної політики не виконуються. Насамперед потребує поліпшення саме планування. Адже і в наступному році, говорилось у виступах, не скоротиться, а зросте кількість великих народногосподарських будов, що вводяться. І знову затягнуться строки їх введення, будуть розпорошені і заморожені величезні суспільні ресурси. Більше уваги слід приділяти якості проектів. Адже майже половина з них, як показала вибіркова перевірка, не відповідають сучасним вимогам. Нерідко вже після здачі об'єктів виявляються значні прорахунки у виборі технічних вирішень, технологій, проектні та інші помилки. Через технологічні непогодження було зірвано, наприклад, випуск декількох тисяч автомобілів

«Таврія». Ось чому підкреслювалось важливість посилення експертизи ще на стадії проектування. При цьому не можна не враховувати й таких злободенних проблем, як скорочення частки ручної праці, охорона навколишнього середовища.

На Пленумі говорилось про те, що треба активніше здійснювати спільні програми трудових колективів міст і села, насамперед при спорудженні підприємств по переробці і зберігання сільськогосподарської продукції. І пріоритет тут повинен бути за міськими будівельними організаціями. Тоді сільські будівельники змогли б зосередити зусилля на введенні важливих об'єктів безпосередньо в господарствах.

Відзначаючи позитивні зрушення в соціальній інфраструктурі, учасники Пленуму вказували на те, що й тут приведено в дію не всі резерви. Для спорудження житла, об'єктів соціально-культурного призначення треба ширше залучати кошти трудових колективів, кооперативних організацій, індивідуальних забудовників.

Потребує вдосконалення робота по перебудові економічних відносин у будівництві — широке викорис-

тання принципів госпрозрахунку, кооперація матеріальних і людських ресурсів, впровадження підрядних відносин, інші прогресивні форми організації праці і оплати.

На Пленумі виступив член Політбюро ЦК КПРС, Перший секретар ЦК Компартії України В. В. Щербинський.

В обговореному питанні прийнято постанову.

Розглянуто організаційні питання.

Пленум увільнив О. А. Титаренка від обов'язків члена Політбюро ЦК Компартії України В. А. Івашка.

Пленум обрав членом Політбюро ЦК Компартії України першого секретаря Донецького обкому партії А. Я. Вінника.

Пленум увільнив В. Д. Крючкова від обов'язків секретаря ЦК Компартії України у зв'язку з скасуванням цієї посади.

Пленум затвердив персональний склад комісії ЦК Компартії України.

На цьому Пленум ЦК Компартії України закінчив роботу.

(РАТАУ).

Ми з тобою, Вірменіє!

Минулого вівторка перший літак ЯК-40 здійнявся зі ступової Кіровоградщини й узяв курс на Вірменію. Доручено його вести кращим пілотам командиру літака Олександрові РОДІОНОВУ, другому пілотові Олену БИЛУ і бортмеханікові Олександрові ПІВНЮ (на знімку вони разом із заступником командира авіапідрозділу В. М. МОЩІНЕМ). Медикаменти, одяг, продукти харчування, збра-

ні лише в трьох районах області (Ульяновському, Новомірогородському й Кіровоградському), змогли взяти на борт пілоти.

Бо чимало місця в салоні ЯК-40 зайняли пожертвовані потерпілим від землетрусу у Вірменії від чехословацьких будівельників, які працюють на спорудженні Криворізького гірничо-збагачувального комбінату опис-

лених руд у Долинській. М'ясні консерви, сухе й конденсоване молоко, мед, варення, рис, борошно, ковбаси, подушки, шапки-вушани, рушники, робочий одяг — це далеко не повний перелік подарунків потерпілим.

«Щасливого польоту!» — говорили льотчикам ті, хто залишився на землі.

Фото В. ГРИБА.
(Добірку матеріалів читайте на 3-ій стор.).

БОЛІЛЬНИКИ ВИБУХАЛИ РЕГОТОМ

Які рецепти ліків від лінощів ви можете запропонувати школярам? Якщо курити учениця восьмого класу, то якими очима ви на неї подивитесь? Такі та інші запитання отримали капітани команд. Було над чим поморщити лоба.

«ВІД ОБЛАСТІ ДАЛЕКО»

Невтішне становище із передплатою нашого тижневика в деякій мірі дивує журналістів «Молодого комунара». Адже і на усьніх випусках газети, і під час зустрічей її працівників з читачами неодмінно лунала думка, що «Молодий комунар» у нинішньому році змінився на краще, матеріали на його сторінках стали цікавішими, гострішими, часто порушують теми, про які ще вчора не могло бути й мови.

Зрозуміло, що говорили це люди, які читають молодіжну, бо щоб критикувати газету, давати їй поради, треба знати, про що там пишеться. А як же бути з тими комсомольцями і неспілками, хто «принципово» не хоче передплатувати «МК», хоча на запитання, чим саме не подобається йому наш тижневик, чіткою відповіді дати не може. Та що там чітко — ніякої. Не хочу та й усе. Що ж, це, як то кажуть, особиста справа кожного, які газети читати, однак хіба не цікаво знати, чим живе сьогоднішній комсомольський організація, які події молодіжного плану відбуваються в містах і селах області, що планується на завтра.

Саме з цих питань почалася зустріч журналістів «Молодого комунара» Ольги ПИЛИПЕНКО та Ніни ДАНИЛЕНКО з учнями Торговицького СПТУ № 30 Новоархангельського району. Спочатку це були хлопці-дружкованці (група 3), які після закінчення училища стануть механізаторами. Із 22 присутніх на зустрічі юнаків, «МК» не передплатив ніхто. На запитання — чому, відповіді були найрізноманітніші (хлопців не скоувала присутність в аудиторії ні викладача, ні секретаря парторганізації СПТУ та представника райкому комсомолу):

— А я цей рік випи-
сую...

— Ми від області дале-
ко...

— Про нас там не пи-
суть.

— А хочете, щоб писа-
ли? Ви взагалі читаете
«Молодий комунар» чи
якісь інші молодіжні газе-
ти? Пам'ятаєте, які там
тематичні сторінки для
учнів профтехучилищ?

Іронічна мовчанка.
Розмова і далі йде у
формі діалога, то моно-
логі, тож постарасямо
передати її такою, якою
вона була.

— Ну, ви ж передплату-
єте, читаете, — підхоплює
хлопчик викладач В. М.
Бан. — Чого мовчите?

— Там нема чого чи-
тати, — доноситься на рече-
ті десь із задніх рядів.
— «Комсомолка» — ото
газета.

— Що ж вам особливо
запам'яталося в «Комсо-
мольській правді», адже
там, справді, частенько
бувають матеріали, які
мало кого лишають байдуж-
ними?

Знову мовчанка.
— А в школі ви газети
передплатували?

Гасла й лозунги про ре-
форму й перебудову шко-
ли... Учасники сміховинно-
го змагання спробували
зобразити їх пластично-
пантомімою. Болільники
вибухали реготом...

Це лише кілька моментів
із чергового засідання клу-
бу веселих і кмітливих у
десятиріччі № 34 м. Кіро-
вограда. Переможець по-
переднього змагання коман-
да 9-А класу викликала на
свій командувачів. Так-
так, ми не помилились —
саме вчителів. Не всі,
правда, одразу схвально
сприйняли цей виклик. Як
так, це ж несерйозно, ан-
типедагогічно! Он які! Та
лише саме змагання пере-
конало всіх без винятку —
це ж педагогічно!

У приміщенні шкільної
ідеальності того дня, як ка-
жуть, яблуку ніде було
впасти. Такого школа дав-

но не пам'ятає. Цікаві при-
витання команд, конкурси,
домашні завдання — кож-
на хвилинка змагання була
наповнена проблемами сьо-
годнішньої школи. Згодом
учні зізнавались, що за
цих кілька годин вони на-
близили до себе вчителів.
Вчителі ж зізнавались: ми
глянули на наших учнів
іншими очима, відкрили в
них те, що було приховане
за буденними навчальни-
ми стосунками.

Перемогли вчителі. Так
виришило компетентне жо-
рі, до складу якого, окрім
старшокласників і педаго-
гів, входили комсомольці
шефського підприємства —
виробничого об'єднання
по сівалках «Червона зір-
ка».

Наш кор.

Приходьте до нас на роботу!

Довгий час домобудів-
ний комбінат обласного
центру не міг втягнутися в
потрібний виробничий
ритм. До збоїв у постачан-
ні різними матеріалами
додавалася й нестача ро-
бочих рук. Як результат —
десятки, сотні недобудов,
незадоволення людей, які
роками чекають своєї чер-
ги на житло.

Сьогодні справи ліпші:
домобудівний комбінат по-
чав справлятися з планом,
в останні місяці сотні кі-
ровоградців отримали ор-
дери на квартири. Все це
завдяки... Зрештою, про
причини покращення ро-
боти будівельників розпо-
вість заступник директора
тресту «Кіровоградбуд»
по побуту Анатолій Васи-
льович ПОЛУДЕНЬ:

— Коли на комбінат
прийшов закінчений (по-
над 100 чоловік), ста-
новище змінилося на кра-

ще. Наприкінці нинішньо-
го року до нас почали
надходити заяви від мо-
лоді, яка бажає влитися в
загін професійних будів-
ельників. Сьогодні таких
бажаючих налічується по-
над п'ятдесят.

Всі, хто виявив і ще ви-
явить бажання прийти до
нас, матимуть змогу швид-
ше, ніж на інших підпри-
ємствах області, отримати
житло. Хто не має будів-
ельної спеціальності —
зможеть набути її без відри-
зку від виробництва на на-
вчально-курсовому комбі-
наті в тресті. За два роки
співпраці отримують малосі-
мейні квартири. На ДБК
будується для цього
108-квартирна малосімей-
на. Трест у наступному ро-
ці введе малосімейний гур-
тожиток на 608 місць.

Значно швидше, ніж ра-
ніше, наші трудівники
отримуватимуть житло: у
1989 році ми починаємо
будувати 226-квартирний
будинок плюс ще матиме-
мо 10 процентів від усього
зданого житла в місті. Є рі-
шення міськвиконкому, що
ми матимемо змогу отри-

мувати 20 процентів від
здавання кооперативних
будинків. Раніше про це
ми лише мріяли.

До речі, заробіток у на-
ших працівників чималіший
монетарний на ДБК отри-
мують 200—250 карбован-
ців.

Турбуємося і про відпо-
чинок наших робітників:
будуємо фізкультурно-оз-
доровчий комплекс, вирі-
шується питання про бу-
дівництво своєї бази на
морі.

Погодьтеся, це не такі
мало. І було б образливо
чути, що в нас приманкою
є квартири, місця в мало-
сімейних гуртожитках. То
не приманка, а турбота
про працюючих нашого
тресту. І, повірте — це ли-
ше початок. Тож корис-
туйтеся нагодою, це раз
звернувся до молоді: при-
ходьте до нас на роботу.

Ми зі свого боку створю-
ватимемо хороші умови як
у роботі, так і в побуті.

З повагою відгукуються в колективі цеху № 1 Світловодського заводу чистих металів про молодого комуніста Світлану Нікітину. Нещодавно на звітно-виборчих партійних зборах комуністи одноголосно обрали її своїм партгрупоргом. Світлана постійно підтримує діловий контакт із співчленами, вона — член штабу «Комсомольського проєкториста».

На знімку: Світлана НІКІТИНА (зліва) і комсомолка Людмила ФОМЕНКО, член редколегії цехової стінки. Ці дівчата працюють в КМК імені XX з'їзду ВЛКСМ.

18 ВІА

виступили на сцені Палацу
культури імені Компанія
в Кіровограді

У рамках III Всесоюзного
фестивалю народної твор-
чості відбулося обласне
свято патріотичної пісні під
девізом «70 полум'яних ро-
ків», присвячене 70-річчю
Ленінського комсомолу, в
якому взяли участь кращі
вокально-інструментальні
ансамблі області.

Перед цим були район-
ні огляди-конкурси колек-
тивів, які проходили в об-

ласті в жовтні та листопа-
ді.

Вокально-інструменталь-
ні ансамблі міського Па-
лацу культури «Ювілейні-
й» Новоукраїнського
району (керівник Анатолій
Бондар), міського Палацу
культури імені І. С. Ком-
панія м. Кіровограда
(керівник Валентин Поча-
пський), Петрівського
районного будинку культури
(керівник Олег Стрілка),
Паліївського, Хмельського
сільських будинків куль-
тури та Смолінського мі-
ського будинку культури
Маловисківського району

(керівники Володимир
Бровченко, Микола Пла-
хов, Юрій Дробот), Соко-
лівського сільського клубу
Кіровоградського району
(керівник Віктор Політаєв),
Олександрійського міськ-
ого будинку культури (ке-
рівник Сергій Коляда)
продemonстрували вико-
навську майстерність,
якість аранжировок та
сценічну культуру. Ці ко-
лективи будуть нагоро-
жені призами, дипломами
та грамотами управління
культури облвиконкому.

В. БОГДАНОВА.

Переможний експромт

У Дніпропетровську на
Всесоюзному турнірі з ху-
дожньої гімнастики, в яко-
му брали участь збірні
команди Дніпропетровська,
Києва, Запоріжжя, Руставі
та інші, перше місце посі-
ли студентки Кіровоград-
ського державного пед-
інституту. До складу
команди-переможниці вхо-
дили: майстри спорту
М. Хоренко, Н. Романчук,
О. Гірна, кандидати у
майстри спорту І. Новиць-
ка та Л. Бондаренко. У
багатоборстві кращими бу-
ли Олена Гірна та Люд-
мила Бондаренко.

В. ГРІНБЕРГ,
старший викладач ка-
федри спортивно-пе-
дагогічних дисциплін
КДПІ.

Наш кор.

АГІТБРИГАДА «ПЕРЕМІНА»

формалізований і незаслу-
жено забутий жанр (без
росту і розвитку ще з бу-
ремих років революцій-
ної пори) набув на кон-
курсі нової сили. Вона так
вчасно і влучно вдарилася
по затверділим явищам у
народній освіті перед Все-
союзним учительським
з'їздом.

У складі багатьох мас-
овних колективів Сум-
ської, Донецької, Запо-
різької та ряду інших об-

ластей республіки на огляд
представила свій дебют і
агітбригада «Переміна»
клубу молодого вчителя,
створеного на базі Кірово-
градського обласного Бу-
динку вчителя. Хоча при-
зових місць колектив і не

одержав, схвальні і гучні
оплески глядачів і членів
жорі засвідчили явну сим-
патію до цих дебютантів.
Хочеться привагиди по-
бачати, щоб агітбригада
вчителів не зникла.

Пропаганда нових ідей,
критика застійних явищ
просто необхідна і в педа-
гогіці. Добре, що за не
беруться й молоді вчите-
лі. Підтримуймо ці па-
ростки.

В. ЯВОРСЬКИЙ.

Ми з тобою, Вірменіє!

Я, генеральний директор ВО «Червона зірка», хочу повідомити, що зароблені працівниками нашого підприємства гроші на суботнику, який пройшов рівно тиждень тому, перераховані на рахунок 700412.

Всі трудівники виробничого об'єднан-

ня по сілках із глибоким співчуттям розділяють горе, яке спіткало народ братньої Вірменії. Ми підготували наш профілакторій для прийому 60 дітей, більш ніж півтори тисячі виробничників виявили бажання здати кров потерпілим під час землетрусу у Вірменії.

Від імені всіх працівників хочу сказати: ми розділяємо твоє, Вірменіє, горе. Твій біль — це і наш біль. Чим можемо, тим допомагаємо нашій братній республіці.

В. ГУТНИК.

Р. С. До редакції з «Червоної зірки» надійшло ще одне повідомлення: крім перерахованих 100 тисяч карбованців червонозорівці вирішили весною направити стільки своїх сівалок, скільки буде потрібно сільському господарству Вірменії.

Горе у нас спільне

Коробки, пакунки, ящики, величезні саморобні мішки... Все це можна було бачити минулого тижня в Кіровоградському обкомі комсомолу, куди десятками, сотнями приходять жителі Кіровограда та області. Приходять, щоб поділитися з потерпілими під час землетрусу у Вірменії речами, щоб записатися у загін — масово, особливо молодь, — хочуть поїхати до Вірменії ліквідувати наслідки землетрусу.

Не стихають в обкомі комсомолу телефони. В перерві між їх дзвінками наш кореспондент говорить із секретарем обкому комсомолу Людмилою ЄГЕЛЬСЬКОЮ, котра очолює штаб при обкомі ЛКСМ України по наданню допомоги тим, хто постраждав під час землетрусу у Вірменії.

— Я не пам'ятаю за свою роботу такого вияву людської доброти, який нині проявився на Кіровоградщині. По телефонах 4-95-66; 4-87-74; 4-74-44 до нас цілодобово дзвонять люди різного віку, пропонують свою допомогу. Кожен день до п'ятдесяти відвідувачів буквально вимагають, щоб їх направили у братню республіку для участі в ліквідації жахливих наслідків землетрусу.

Геннадій Костін тільки-но приїхав до своєї дружини в Кіровоград. І зразу ж прийшов до нас: — Можу працювати трактористом, до того ж я — електрозварник третього розряду. Прошу направити мене у Вірменію!

Крім тих, хто поодиночі приходить до нас, в області сформовані добровільні загони, які готові поїхати у Вірменію. Вони створені в педінституті, КІСМі, КВЛУЦА, медучилищі, є в Олександрійському СПТУ-17... 15 загонівців з «Кіровоградводбуду» готові кожної хвилини вийти своєю колоною. Тут — будь-дезеристи, кранівники.

Відправити загони заради Вірменії немає

змоги: зараз там востанє людей, котрі відгукнулися на горе братнього народу. Тож зараз ведеться робота, щоб ці загони працювали на місці, а зароблені гроші перерахували на рахунок 700412. До речі, жителями нашої області на цей рахунок перераховано сотні тисяч карбованців. Сума ця більшає з кожним днем.

згадати ініціативу наших трудівників, які виходять на роботу в суботи, перераховують зароблені гроші потерпілим. В обкомі комсомолу кожен день збільшується списки людей, котрі виявляють бажання надати притулок дітям та сім'ям вірмен, які потерпіли під час землетрусу. Сім'я Валяренків, у котрих двоє дітей, просить

Іде засідання штабу обкому ЛКСМУ по наданню допомоги Вірменії.

МЕДИКАМЕНТИ, ОДЯГ, ПРОДУКТИ...

НА Криворізькому гірничо-збагачувальному комбінаті, що будується у Долинській, одними з перших на трагедію у Вірменії відгукнулися будівельники з ЧССР. Тільки-но дізнавшись про руйнівний землетрус, чехословацькі друзі оперативно зібрали вантаж для народу Вірменії, що постраждав від стихійного лиха. Там і медикаменти, і продукти харчування, і теплий одяг, подушки, покривала. Але друзі з братньої країни вирішили цим не обме-

районної лікарні перерахував у фонд допомоги потерпілим від землетрусу 3883 карбованців, ще одну тисячу — кооператив «Дантист», що діє при цій же лікарні.

Колектив цукрового заводу, котрий працював у суботу і неділю, перерахував заробітну плату за ці дні на рахунок 700412. Відправляються кошти як від підприємств, так і від окремих

бованців від підприємств і організацій, 3200 — від окремих громадян. Наприклад, ветеран війни, а нині пенсіонер Іван Семенович Молчанов перерахував 50 карбованців. Потужна ріка допомоги братському вірменському народу складається з таких ось маленьких джерел безкорисливості.

Молоде подружжя Сергія і Людмили Бойків звернулося в райвиконком з пропозицією взяти до себе трьох або чотирьох осиротілих дітей (причому Людмила Іванівна зараз знаходиться в декретній відпустці)...

З аналогічним проханням звернулася також мешканка Долинської Галина Миколаївна Хрущ. У господарствах району вже підготовлено 48 будинків для тих, хто через стихійне лиха залишився без даху над головою.

Я саме знаходився в райкомі комсомолу, коли туди зайшла гамірна компанія школярів, котрі принесли три величезних мішки:

- Це у Вірменію!
- А ви звідки?
- Третя школа...
- А що у мішках?
- Теплі речі, покривала...

Хвилин через десять до райкому прийшли викладачі Іванівської восьмирічної школи — теж з речами для потерпілих від землетрусу.

М. МЕДВІДЬ.

м. Долинська.

* * *

Місто Кіровоград живе у своєму звичному ритмі, принаймні, зовні. Біля в серцях кировоградців відбулося те лихо, що трапилося з народом братньої республіки.

Ірина ТИХОНЕНКО, учениця міського СПТУ № 9, майбутня телеграфістка:

— Те, що побачила по телебаченню (я вже не кажу про газетні повідомлення), вражає глибоко й боляче. Ми співчуваємо! Ні, не просто, дещо й самі хочемо зробити для того, щоб допомогти...

Ірина СМІРНОВА, учениця того ж училища:

— У групі, де навчаємося і ми з Іриною, 32 чоловіки. І коли нас на лінійці в училищі запитали, що ми могли б зробити для ліквідації наслідків стихійного лиха, хлопці-радіомеханіки, наприклад, згодилися відпрацювати на будові, дехто — перерахувати гроші, а більшість нашої групи — всі, кому вже виповнилося 18 років, — здати кров...

С. Р. КЛЕЙНЕР, житель міста:

— Я сам колишній будівельник, тому усвідомлюю сповна масштаби біди. У мене є син, двоє внуків — Роман і Денис, і думка про те, що десь є літні люди, які втратили рідних, мене і мене Думую, так само вважають усі кировоградці. Я приїс до обласного комсомольського штабу теплі речі, які просив відправити до Вірменії.

М. ЦУКАНОВ, директор Кіровоградського центру НТТМ:

— Лихо, яке спіткало вірменський народ, нікого не залишило байдужим. Кіровоградський центр НТТМ і кировська районна координаційна рада НТТМ перерахували чотири тисячі карбованців у фонд ліквідації наслідків аварії.

С. ПЕТРЕНКО.

до себе ще хлопчика і дівчинку.

Для того, щоб відшкодувати збитки, завдані землетрусом, потрібно чимало зусиль і багато коштів. І кожен, хто побажає внести свій вклад у цю справу, може звертатися в Кіровоградський обком ЛКСМ України, де діє штаб по наданню допомоги тим, хто постраждав під час землетрусу. Наші телефони: 4-95-66, 4-87-74, 4-74-44.

Добровільні пожертвування можна надсилати на адресу Єреванського житлоспоцбанку 700412, а також на рахунок 001700504 за адресою: 316050, м. Кіровоград, вул. К. Маркса, 41, обком комсомолу (з поштовою — «Для допомоги Вірменії»).

жуватись. Багато хто висловив намір по приїзді у новорічну відпустку до Чехословаччини відправити з домашніх заощаджень гроші у фонд потерпілим від землетрусу. Серед чехословацьких будівельників знайшлося чимало бажаючих під час відпустки поїхати у Вірменію, допомогти у відновлювальних роботах в зруйнованих містах і селах. Були й добровольці здати кров для потерпілих від землетрусу.

— Лихо, яке спіткало вірменський народ, нікого не залишило байдужим, — говорить голова Долинського райвиконкому П. С. Терещенко. — На сьогодні (а ми розмовляли 12 грудня) вже 68 чоловік здали кров. Колектив

УСІМ МИРОМ

«Хай пробачить мені Вірменія — небу її пасує літак» — ці прекрасні слова російського письменника Андрія Бітова з повісті «Уроки Вірменії» по-особливому сиріймаються сьогодні... Стихійне лихо влучило не тільки в серце маленької закарпатської республіки,

воно торкнулося кожного з нас.

«Не треба, мабуть, говорити про комсомольців окремо від інших людей, — сказав мені секретар комсомольської організації управління внутрішніх справ обласного Олександр Сайко, — весь особовий

склад кировоградської міліції сприйняв вірменські події як власне лихо. Ми перераховуємо у фонд допомоги Вірменії свою одноденну заробітну плату. Здаємо свою кров. Дехто з наших працівників готовий надати тимчасове житло вірменським громадянам. А бу-

де потреба — й поїхати попрацювати на відбудові».

У чергову частину УВС щодня надходять звідення з районів області. На 13 грудня практично всі райвідділи міліції відгукнулися на біду братньої республіки. А першими були — Світловодський і Гайворонський.

Наш кор.

Ми з тобою, Вірменіє!

ДУША БОЛИТЬ...

Здрастуй, шановна редакція «Молодого комунара»! 20 вересня 1988 року, їдучи у відрядження за Урал, купив примірник «Молодого комунара» за 17 вересня. До глибини душі мене схвилювала сторінка «Рідне слово», а особливо матеріал «Обов'язково прийди!» Олега Бабенка.

Слово рідне, мово рідна,
Хто вас забуває,
Той у грудях
не серденько
Але камінь має!

Довелося мені малим у 10 років слухати, як читав 105-річний дідусь «Кобзаря». Дідусь був вихідцем із запорізьких козаків. Він дуже багато мені переповів зі слів своїх батьків. Йому нагадували ще малим, щоб розповісти дітям своїм, а діти дітям правду про Україну, її історію... А ми мови не вберегли. Де наша мова, де наша національна гідність? Тепер рідна мова може потрапити до «Червоної книги».

Я часто їздив у відрядження і коли чув говір різних народів, то душа раділа. Якби я жив у Вірменії, Литві чи будь-якій іншій республіці, то обов'язково вивчив би мову того народу.

Напередодні республіканського свята рідної мови мені довелося почути таке: «Не люблю вашу хохляцьку мову... Та й нічого у вас із цих затій не вийде». Не раз отакі вислови я чув на адресу української мови.

У дитячому садочку я запитав завідувача:

— Чому ви не добираєтеся, щоб садок перевели на рідну мову? Чому з дітьми розмовляють тільки російською? Чому жодної казоч-

ки не переповісте рідною мовою?

Обізвав мене націоналістом...

Виховательки, хоч калічені, але українською мовою «балакають» поміж собою, а до дітей звертаються суржиком вимовою. Сором!

Мої діти ходили у 10-у школу, українську. Закрили її. Перейшли до СШ № 19, повчилися десь два роки. Приходить якось донька додому й каже, що школу переводять на російськомовне викладання. Батьки зажадали зборів. На зборах просили, щоб не закривали школу українською мовою викладання, але директор

назвав нас націоналістами. З яким презирством вона дивилася на нас! І таки закрили школу рідною мовою. Це було років десять

тому. Так, своя мова — чужа!

От я дивлюся українську програму телебачення. Виступав з Австралії українець, грав на бандурі. Ох, як він мене обрадував. Живе мова, хоч далеко, але живе!

«От із цим погодитися ніяк не можу». Письменники В. БРОВЧЕНКО (зліва) та Р. БРАТУНЬ.

В останніх вістях кореспондент бере інтерв'ю українською мовою у продавців, а вони ні бум-бум, відповідають російською. Тож Київ — столиця України! Чому оті люди такі бідні? Адже людині, народові, які втратили мову, вже нічого більше втрачати.

До служби в армії вчиться хлопець в українській школі, розмовляє хоч калічені, але українською мовою. Та два роки прослужив — і вже «чотокає», «как-кає». Переходиш з однієї мови на іншу — не каліч їх. Розмовляй щирою, добірливою. А ми (чи то від незнання, чи безкультур'я) не соромимося говорити наприклад... «Ох, яких гарних утят я купила, через декілька місяців, у септєбрі, буду вже різати». «Ну, як ти живеш, раз не з ним?».

Або ще, запитую перехожого: «Котра година?», перепитує — «Который час?». Мало хто з українців вживає у розмові назви місяців українською мовою. Треба більше фільмів, підручників, художніх творів випускати українською мовою. Відкрити навчальні заклади, дискотеки. Адже багато українців ставляться до рідної мови з любов'ю.

У Литві, Латвії, Естонії відкриваються курси по вивченню національної мови, знайомство з нею для тих, хто прибув з інших республік на постійне місце проживання. Вважаю, що це дуже правильно. Треба так робити і в нас.

А чи ваші співробітники усі користуються щирою мовою, хоча б у кабінетах? Упевнений, що ні! А на вулиці й поготів. Треба всюди

пропагувати рідну мову. Люди ще обережно починають говорити, озираючись: а чи не пришиють націоналізм?

Я 53-річний чоловік, бадьорий, життєрадісний. Але хвороба у мене в моїй душі, і вона не вилікується до кінця мого життя. Це біль за рідну мову і культуру. Щемить серце і радується, як я чую її, мову, з вуст дитячих.

Прийжджай, Олег! Розкажи історію нашого народу нашим малюкам. Прищеплюй їм любов до рідної української мови!

А працівникам редакції хочу подякувати за сміливість друкувати правду. Бо донедавна це було криміналом.

О. МАЗУРЦОВ.

м. Кіровоград.

З ДИТЯЧИХ ЛІТ

Я повністю приєднаю свій голос на захист української мови і в дитсадках, і в школах. Моя рідна мова — українська, а за фахом я — викладач російської мови і літератури. Люблю обидві мови. Тому, мабуть, так боляче сприймаю, коли чую не лише в установах, а й по обласному чи республіканському радіо якийсь суржик замість української чи російської мови. Буває так, що кореспондент, бесідуючи, звертається літературною українською мовою, а йому (навіть керівні особи) відповідають російською, та ще й з такими порушеннями правил орфографії, що заважає зосередитися на змістові виступу. Це говорять про низьку культуру промови. Виходить, рідну мову забув, а російською не оволодів.

Любов до рідної української мови треба прищеплювати з дитячих років. А як же це зробити, коли в окремих сім'ях, дитсадках і школах діти її не чувають ніде, крім кількох уроків на тиждень? Наказом «зверху» цього не змінити. Я запропонувала б для початку людям, які приїхали на Україну з інших республік, визначити для опанування мови спочатку певні дні тижня (досить двох-трьох), у ці дні і на роботі, і вдома треба постаратися говорити українською мовою. Батьки, які не знають української мови, у ці дні хай би розмовляли зі своїми дітьми теж українською, а можливо, й вчилися від своїх дітей...

Знання української мови збагатить духовно, дозволить не лише читати в оригіналі твори чудової, багатогранної української літератури, але й розуміти душу нашого доброго народу.

Про красу і значення української мови можна навести чимало висловлювань. Я ж хочу нагадати рядки з вірша В. Маяковського «Долг Украине»:

Разучите
эту мову
на знаменах —
лексиконах —
эти мову
величава и проста...
м. Новомиргород. І. ОМЕЛЬЧУК.

КОВЗАРЕВА УСМІШКА

У фарбак, мрамурі,
В бронзі
Не раз я тебе зустрічав,
І чомусь
За полум'я й слюзи
Ти усмішку завжди ковав,
Яка вона в тебе?
Шалена,
Що кривду розтрощить у щент?
Чи, може,

Як море зелене,
Що збудить у грудях шем?
Яка вона?
Й Досі не бачу.
Та серцем я знаю все ж,
Що ти,
Замислений батьку,
Нашадкам її збережеш!
м. Чернівці.

Анатолій БОРТНЯК

ПЕРЕНЕСІТЬ ЙОГО МОЦІ..

Ще августішим не став він,
Ще не добрався до кормили,
Як проти Леніна

Сталін
плів уже нишком інтриги.
Все, що накоїв потому:
нищив творців і героїв,
биз по живому, святому —
всупереч Леніну коїв.
В'язи ламаючи жертвам,
мстився йому поетапно.

У Мавзолей,
уже мертвим,
пробував

влізти нахабно.
Перенесіть його моці —
рабства криваві скрижалі
далі від Красної площі...
Від Ілліча

щоб
подалі
м. Вінниця.

Степан ПУШИК

КОЗАК ГУЛЯЄ

[Пісня до вистави «Маруся Богуславка»]
Козак гуляє —
Шинкарка носить,
Питає турок:
— Чому не леш?
— Не пий, козаче! —
Козачка просить —
Не пий, козаче!
Коня проп'єш.
Козак сміється,
Шинкарка носить,
Говорить турок:
— Замало леш!
— Не пий, козаче! —
Козачка просить.
— Не пий, козаче!
Мене проп'єш!

«Маруся Богуславка»
Шинкарка швидко
Горілку носить.
— Козацтво п'яне! —
Регоче ніч.
— Не пийте, хлопці! —
Вкраїна просить.
— Не пийте, хлопці!
Проп'єте Січ.
В шинку шинкарка
Напої носить
І лле горілочку,
Лле вина.
— Не пийте, хлопці!
Вкраїна просить.
— Не пийте, хлопці,
Бо я одна...
м. Івано-Франківськ.

...І всепрощення в друга не проси,
Коли покрив своє ім'я ганьбою,
Покинувши лякливо поле бою,
Бо кликали облесні голоси.
І від тополь не жди благословення,
Коли вони всихають без води,
А ти, забувши подихи біди,
Смакуєш
солон
ситого щодення.
І не візьми подачки від лакуз.
І не моли у днів своїх поблажки,
Хоч у дорозі буде надто важко,

Заприсягнись: — В борні цій не зігнись!
Не оскверни повік уста олжею.
І все, що знав,
в непам'ять не пусти.
Крізь позирк злий, як по мечу, пройди,
Від остраху звільнившись як від глею.
Вік осяяти іменням Батьківщини —
Така пора, що видно все навкруг:
Хто ворог твій
І хто твій вірний друг,
Яким щирцем біжать гінкі стежини!
м. Дніпропетровськ.

ТАКА ПОРА

Сергій БУРЛАКОВ

Валерій ГОНЧАРЕНКО

В минуле дивлюсь із сумом я:
Кривавляться небокраї.
Коли про Вкраїну думаю,
Шевченко в мені ридає.
м. Кіровоград.

Іван ПЕРЕПЕЛЯК

В борозні лягли спочити дні.
Ночі вколисали вілгу тишу.
У осінніх небесах мені
Помінь палахкотіє яскравіше.
Як зоря падає пролетити,
Небо розтинаючи глибоко:
Я до ранку загадаю мить,
Щоб збагнути високосний спокій...
м. Харків.

Володимир МИРНИЙ

Соромимось своєї диво-мови,
Що з першим криком, з першим
молюком
Нас половила ніжно, барвінково.
Озвучила землі ясний огрім.
Хто відрікається від мови рідної,
Той раб, той неприкалний, мов сніг.
Спокопиться колінь, заплаче ридма:
Де серце? Де душа? Нема їх...
м. Полтава.

Галина ГОРДАСЕВИЧ

Візьміть лозу і посадіть в саду —
Нехай вона в землі укорениться.
Ще добре, якби там була криниця,
І я в той сад по осені прийду.
Візьму в долоні гроно золоте —
Це за терпіння й труд винагорода,
У ньому вод джерельних прохолода
І племін сонця іскрами цвіте.
І я скажу: допоки є земля,
Допоки на землі живе людина,
О, хай повік не тріає та година,
Що все живе доценту спопеля!
Життя нелегке, навіть і круте,
Тз все ж нам на шляху не зупиниться.
Хай вічно буде сад, і в нім криниця,
І виноградне гроно золоте.
м. Донецьк.

Сьогодні ми друкуємо вірші поетів, які взяли участь у Республіканському святі рідної мови на Кіровоградщині. Автори пропонуваної поетичної підбірки гонорар за цю публікацію переводять у фонд допомоги Вірменії.

17 грудня 1988 року

«ПОГАНІХ НАРОДІВ НЕ БУВАЄ...»

Журнал «Знання», особ-ливо № 3-4 за минулий рік, зачитаний в бібліоте-ках мало не до дірок. Саме в цих номерах надрукова-но повість А. Приставкіна «Ночевала тучка золо-тая...».

Читачів у цього твору чимало, серед них пере-важають люди старшого віку. Молоді менше ціка-вляться повістю, оскільки майже не обізнана з по-діями, які стали першо-основною твору. Події ці трагічні. У 1944 році цілі народи, серед них чечено-інгуші, кримські татари та інші були вирвані сило-міц з своїх рідних країв і переселені в різні ре-гіони Радянського Союзу. Їм усім, від немовлят до немічних стариків, неглас-но інкримінувалися зрада і посібництво фашистам під час окупації.

Згодом, у 50—60-х ро-ках, огульне обвинувачен-ня було зняте, але — не до кінця, не скрізь, не повністю. З негативними наслідками сталінського свавілля ми стикаємося, наприклад, у випадку з кримськими татарами, які домагаються відновлення своїх прав, зокрема, — автономії, яку вони мали до війни. Пригадуємо, як років з десять тому, в сімферопольському ви-давництві «Таврія», де я працював редактором, ви-давалися спогади учасни-ків революції і громадян-ської війни в Криму. Йшлося там і про крим-ських татар, серед яких, як і серед інших народів, були і прихильники Жов-тня, і його вороги. Але у спогадах під тиском цен-зури і працівників обкому все, що більш-менш по-зитивно характеризувало кримських татар, було ви-креслене, лишилося тіль-ки негативне. Принципо-вості редактора і надто упорядників, двох цілком солідних людей, вистачи-ло на те, щоб дати в кни-

зі примітку: «Друкуються зі скороченнями»...

Сюжет повісті «Ночева-ла тучка золотая...» не складний. 1944-й рік. Під-московний дитбудинок «Томіліно». Звідси на каз-ково багатий Кавказ від-правляють двох сиріт-близнюків дванадцятиріч-них Кузьмьонішів (Кузь-мініх). Відправляють в ешелоні разом з іншими сиротами, зібраними з різних дитячих будинків Московської області. Та-ким чином хтось нагорі убивав, як йому здавало-ся, двох заїців: розванта-жував переповнені під-московні дитбудинки від голодної дітвори і — за-селяв «звільнені» прикав-казькі землі. «Ребяткам так і сказали: хитіте, мол, нажратесь, поезжайте. Там все есть. И хлеб там есть, и картошка. И даже фрук-ты, о существовании ко-торых наши шакалы и не подозревали».

Справді, на Кавказі було все. Але все те було за-гарбане, відняте в беззе, винних людей. «Ничего своего. Все с чужого пла-ча» — як каже один з пер-сонежів.

Крім того, там залиша-лися поодинокі горці, які, озлоблені причиною не-справедливості, взялися до зброї. Звичайно, діти спочатку всього цього не бачать. Їхнє найперше ба-жання — їсти. Саме голод штовхає їх у поїзди на Кавказ і на різні вівіт-ки, які там майстерно опи-сав письменник. Тема го-лоду, надто на початку, настільки домінує в творі, що часом приглушує зву-чання теми національної несправедливості, яка є го-ловною, і яка визначає ідею твору.

Згодом навіть діти по-чинають замислюватися над суттю подій, які від-буваються довкола нас. Одному з близнюків при-гадується жалібно «Хі!», почуте на одній із станцій на півдорозі до Кавказу. То в загратованих товар-них вагонах, під охоро-ною, відправляли на чу-жину дітей горців, і вони на зупинках просили у ви-

падкових перехожих пи-ти...

Врашті-решт несправед-ливості обертається кро-в'ю, смертями. Горять бу-динки в чечено-інгушсько-му селі Дей Чурт, поспіш-но, в адміністративному ражі, переіменованому на станицю Березівську. Уби-то ні в чому не повинну шоферку Віру. Страшною смертю гине один з Кузь-мьонішів, а другий по-трапляє до горців, і там такий же сирота, як він, маленький горець, стає йому побратимом. У цьо-му братанні дітей різних етеродів і виражена ідея твору, яку автор у свое-рідних публіцистичних від-ступах, що органічно вхо-дять у повість, сформулю-вав ще й такими словами: «Плохих народов не бы-вает, бывают лишь плохие люди».

Події в різних куточках планети, в тому числі в нашому Союзі, свідчать про те, що ця афористич-на думка не витримала актуальності. Цю думку постійно треба утверджу-вати, але не тільки слова-ми, як це було донеда-на, а практичними спра-вами. Якщо говорити про чечено-інгушів, то ще в 1957 році Указом Президії Верховної Ради СРСР їхня автономія була віднове-на. У цьому ж напрямку зроблені перші кроки і щодо кримських татар: вперше видано в нашій республіці підручники для факультативного вивче-ння кримсько-татарської мо-ви, яка вивчається в деяких школах Кримської та Херсонської областей.

Але й цього ще замало. Нам треба звільнитися від стереотипів у міжнаціо-нальних стосунках, які приписують одним наро-дам лише позитивні риси, а іншим — виключно не-гативні; нам треба дощен-но зруйнувати стереотипи, які утверджують вищість і винятковість окремих

націй і водночас пород-жують національний нігі-лізм серед решти наро-дів. За Леніном дві небез-пеки є загрозою братер-ству народів: шовінізм і націоналізм. Але якщо з націоналізмом (а, бува-ло, — і з його видимістю, з елементарними проява-ми національної свідомос-ті) ведеться постійна бо-ротьба, якщо про націо-налізм можна прочитати в десятках, сотнях книжок і статей, почути по радіо і телебаченню, у промовах і лекціях, то антишовіні-стична боротьба обмежу-ється гаслами, загальника-ми, балаканиною, яка ма-ло протидіє їй, аж ніяк не меншій ніж націона-лізм, політичний отруті. Тим часом саме невігласт-во, обмеженість і шові-ністичний чад часто прово-кують національні почут-тя, штовхають до націо-налізму, породжують не-порозуміння не тільки між окремими людьми, але, як не прикро, і між цілими народами: «Басмачи, сво-лочы! К стенке их! Как были сто лет разбойни-ками, так и остались голо-ворезами! Они другого языка не понимают, мать их так... Всех, всех к стен-ке! Не здрзя товарищ Сталин смел их на хрен под зад! Весь Кавказ на-до очищать! Изменники родины! Гитлеру прод-ались!».

Якщо говорити про со-юз наших народів, то шлях до розв'язання назрілих проблем тут один: відно-шення в повному обсязі ленінської національної політики, справедливості для всіх без винятку на-родів, зближення через обопільні контакти, через культурні зв'язки, адже культура кожного народу є за своєю суттю інтерна-ціоналістською.

Таким незримим мос-том між народами, закли-ком до братерства і є по-вість А. Приставкіна «Но-чевала тучка золотая...». Щоправда, у повісті по-мітне бажання урівнова-жити в соціальному плані

МОСКВА. «Тиждень совісті», тиждень пам'яті жертвам сталінських репресій пройшов у палаці культури «МЕЛЗ». Він був організований з ініціати-ви журналу «Огонёк». Запропонована у липні цього року журналом ідея проведення виставки проєктів меморіального комплексу жертвам сталінських репресій переросла в цілий комплекс заходів. Од-разу після публікації журналу до ПН «МЕЛЗ» стали надходити листи, бандеролі, проєкти і макети пам'ятника жертвам репресій.

На знімку: В. З. ШЕВЧЕНКО ділиться спогадами про рони заслання, проведені разом з матір'ю М. Л. Анціс у Карагандинському таборі МВВС.

Фото В. КОШОВОГО, А. ШОРІНА. (Фотохроніка ТАРС).

страждання дітей чечено-інгушів з поневірваннями сиріт-Кузьмьонішів. Еше-лони, які розвозять дітей у протилежні сторони, є ніби символом їхньої спільної трагічної долі. Так, доля в них одна — гірка. Але причини їхньо-го сирітства різні, і ця різ-ниця, попри волю автора, вносить відчутний дисо-нанс у його спроби поста-вити на одну дошку чече-но-інгушів і переселенців. Адже якщо Кузьмьонішів посиротило, очевидно, вій-на, чужинці, вороги (у по-вісті про це не говорить-ся, але напевне саме так і було), то діти горців стали сиротами з іншої причи-ни... Якщо Кузьмьоніші їхали на Кавказ добро-вільно, принаймні, якийсь вибір вони мали, то чече-но-інгушських дітей везли силою і не куди-небудь, а на чужину, далеко від батьків і від батьківщини, не залишаючи будь-якого

права на вибір. А відсут-ність такого права — це вже неволя, це — ув'яз-нення...

Звичайно, ці частковості [до них можна віднести і деяку детальність описів] аж ніяк не знецінюють художнього осмислення і вираження А. Приставкі-них теми, яка досі була суцільною «білою пля-мою» в радянській худож-ній літературі. Доречно буде також зазначити, що повість написана в «допе-ребудувний період», коли і мрії та гіді було про її публікацію. Цей факт є свідченням чесності і принциповості автора по-вісті.

Відзначена цього року Державною премією СРСР повість А. Приставкіна, варта уваги читача не бай-дужого і до нашого тра-гічного минулого, і до складних проблем сучас-ності.

В. ФЕДОРЕНКО.

СЕРГІЯ Бойка я вперше зустрів (пе-ребуваючи у службовому відряд-женні в Олександрії) у міській комі-теті, коли допризовники проходили медичну комісію. Середнього зросту, атлетичної статури, молодецькі під-тягнутий юнак мимохіть викликав сим-патію оточуючих. З особової справи Сергія довідався, що навчається він в Олександрійському індустріальному технікумі на відмінно, комсорт групи, має авторитет серед товаришів.

Пізніше, познайомившись ближче, довідався, що Сергієві допомагає спорт стати дисциплінованим, вміти розподіляти свій час, загартовувати себе фізично, спрямовано готувати себе до військової служби.

— Пам'ятаю, разом зі своїми товари-шами загорівся й бажанням стати во-дієм, — розповідав він під час однієї нашої зустрічі на електромеханічному заводі. — Обидва ж мої діди були во-

ВІН

діями, батько понад два десятиліття першопласно водить автомобіль, мушу й я опанувати цю справу. Але не так це просто було нам своє бажання здій-снити. Звернулись до військомату — відмовили. Допоміг наш викладач вій-ськової підготовки майор запасу Віктор Михайлович Коротков — посприяв улаштувати в зразкову автошколу ДТСААФ.

На відмінно закінчив Сергій ав-тошколу. Опанував автомобілі «ЗІЛ», «Урал», «НамАЗ».

— Мрію після закінчення технікуму вступити до військового училища, — говорить Бойко.

Він наполегливий. Фізичне загарту-вання й твердий характер допомо-жуть стати йому зразковим воїном.

М. ПОПОВ.

м. Первоуральськ.

3 АРАЗ радянський народ прагне взяти справж-ню історію нашої країни: післяжовтневий період, ко-лективізація, період пов'язаний з культом особи Ста-ліна, коли були перекручені ленінські принципи. Тому робота по військово-патрі-отичному вихованню молоді набирає особливої важли-вості.

Але тут є свої складнос-ті: донині наші історики ще не розмежували те корисне, що зроблено для радян-ського народу при Сталіні, і те, що зроблено ним на шкоду країні й соціалізму.

Зустрічі з молоддю пере-конують, що вона хоче з перших вуст знати всю правду про Велику Вітчиз-няну війну.

Ми, учасники цієї війни, повинні допомогти нашій молоді знайти правильні відповіді на усі запитання. Хоча зараз, коли в газетах, на радіо і телебаченні йде полеміка про переоцінку пер-редвоєнного періоду, почат-ку війни і періоду Великої Вітчизняної війни, зробити це важко. Нам для вій-ськово-патріотичного вихо-вання молоді необхідно ма-ти правильні висновки і ви-значення істориків, а як інакше відповісти! Бо як раз, коли багато положень (особливо початку війни) трактуються в пресі зовсім в іншому, протилежному плані. Дописалися до того,

що, мовляв, про яку пере-могу у війні може йти мова, коли наші втрати в декіль-ка раз перевищують фа-шистські. Ось і спробуй про-водити виховання, коли мо-лодь всезнаюча і все надру-коване сприймає за чисту монету; або утрешено: за що ви говорите, почитайте, що пишуть доктори філо-софських наук!

Моя думка така — для успішної і цілеспрямованої роботи по військо-во-патріотичному вихован-ню потрібно:

1. Чітко планувати про-ведення роботи (як, напри-клад, це робиться в това-ристві «Знання»).

2. Розробити методичні вказівки чи приблизні пла-ни виступів (лекцій, бесід). На зустрічах насамперед треба говорити про бойові шляхи частин, в складі яких ми знаходилися (а не про окремі епізоди і бої), про їхню роль в розгромі воро-га, у визволенні міст і сіл і т. д.

3. Виступи ветеранів ви-бірково рецензувати члена-ми Ради ветеранів війни і праці, для того, щоб кра-щий виступ рекомендувати ветеранам для прикладу.

4. Організувати прове-дження семінарів, на яких повинні виступати досвідчені лектори і від яких можна отримати відповідь на ті за-питання, що особливо ці-кавлять молоді. Та й нас, учасників війни.

5. До військово-патріот-ичної роботи залучати воїнів - інтернаціоналістів. Аж як ровесники молоді, тим більше, що Афганістан цікавить наших хлопців та дівчат.

6. Відкрити кабінет на допомогу ветеранам війни, які проводять військово-патріотичну роботу серед молоді. Непогано було б

● ТОЧКА ЗОРУ

ІСТОРІЮ ТРЕБА ЗНАТИ

Своє тридцятиріччя відзначив Польський народний театр «Пшиянь — дружба» при Львівському Будинку вчителя. Ювілейний сезон колектив відкрив прем'єрою спектаклю Т. Руневича «Стара жінка висиджує».

На знімку: заслужений працівник культури ПНР, режисер з Польщі Збіг-нев ХШАНОВСЬКИЙ під час репетиції спектаклю «Стара жінка висиджує».

Фото Б. КРИШТУЛА. (Фотохроніка РАТАУ).

І. ШЕВЧЕНКО, ветеран Великої Вітчиз-няної війни. м. Кировоград.

Якщо ви завітали в гості до знайомих чи друзів, якою б гарною не була там обстановка, чудовою — сервіровка і ввічливим — прийом, чи не найбільше про охайність господарів ви дізнаєтесь, відвідавши місце, яке французи тактовно називають «туалет». Так само, щоб скласти об'єктивне уявлення про портрет міста, треба ознайомитися з його заднім планом, з його тінюваними сторонами. Про всяк випадок раджу мати в кишені сірники й свічку, декому прийдеться респиратор та киснева подушка.

Відмітною рисою останніх конструкцій нечисленних громадських міських туалетів є їхня замаскованість. Вони сором'язливо заховані геть з-перед очей, і зовні нагадують якісь сховища. І якщо зайдеш туди, то можна від концентрації аміаку та пацюків знепритомніти...

Вибачте, я змінив тон розмови. Не тому, що про серйозні речі завжди треба говорити серйозно. А тому, що такий стиль треба послідовно витримати до кінця. В даному випадку зміст (події, факти, приклади) в цілому не укладається в обрану спочатку форму. Хоча можна було б «випхати» на каламбурі за рахунок багатозначного: «Не вкладається в голову, не вкладається в голову... на столі, не вкладається сміття на звалищі». Та краще документальною прозою розгорнути цей словесний ланцюжок. Було б кому ухопитися за необхідну ланку і витягти зісподу всю низку.

Лист № 110 від 1 липня 1988 року до міської Ради народних депутатів: «Останнім часом в м. Кіровограді та на його околицях помітно зросла кількість незаконних звалищ, що викликає великі нарікання з боку мешканців міста. Такому стану сприяють як і самі мешканці, так і підприємства, які до цих пір не уклали договорів із комунальним підприємством № 1128 на вивіз твердих побутових відходів на міське звалище».

По місту не уклали договори 74 підприємств, з них по Кіровському району — 30, по Ленінському — 44.

На міському звалищі з ранку до пізньої ночі постійно у великій кількості знаходяться особи, які з метою власної наживи заважають роботі тракторів і автомашин, що

розвантажуються, влаштовують су-перечки й сварки, розпивають спиртні напої, здійснюють підпали звалища. (Чи не тому, що немає освітлення? — Авт.).

Адміністрація систематично ставила ці питання на засіданнях міськвиконкому та райвиконкому, на сходах жителів мікрорайону «Кущівський», зверталася за допомогою до працівників Ленінського РВВС, проте ніяких заходів досі не вжито. В. о. начальника КАТП № 1128 М. І. Бобрицький.

Коментарі зайві? Навпаки, потрібні. Важко утриматися від певних слів і лишатися спокійним, коли бачиш, як ретельно прикрашається фасад міста, коли не вичищаються його задвірки. Про це свідчать щоденні рейди-перевірки працівників міської санепідемстанції, що виявили 39 незаконних звалищ, де з вини «дбайливих» господарів власних осель і промислових підприємств збирається близько 100 тонн сміття за добу. Думається, одним лише укладанням договорів про вивіз відходів на відведене звалище становище не врятувати. Адже воно в місті одне — приблизно на 100 потенційних клієнтів. Хто ж візьметься вирішити цю задачу? Умови її ускладнюються тим, що звалище працює на місто вже 40 років, а за нормативом строк його використання складає 20. Більше того, працівники санепідемстанції вважають, що ніяких правил експлуатації по ділянках там не дотримуються, бо постійного контролю немає зовсім. Ось тому й хазяйнують там волоцюги, «бичі», асіляки «люмпени», поділяючи звалище на «зони впливу». Там вони і мешкають, і харчуються, і знаходять певний заробіток, вивозячи тачками все, що можна продати або здати як вторсировину. Їхній запозятливості можуть позаздрити деякі господарники. Проте працівники міськкомунтрансу й невеличка охорона (2—3 чоловіки) «досвід» не запозичують, бо бояться конфліктів.

Можливо, не побоятися зробити це П. М. Сич (завідділом міського комунального господарства), який вкрай повільно «виришує питання» будівництва «досконаленого» звалища твердих побутових відходів та зливної станції для асенізаційних машин? Хотілося б знати, з яких причин?

Можливо, хоч тепер з'явиться генеральна схема санітарного очищення міста, будуть застосовані найбільш прогресивні та економічні системи та способи збирання, видалення, знешкодження і використання твердих та рідинних відходів, а кожен четвертий «неохоплений» буде «охоплюватися» санітарним очищенням, і, нарешті, в місті та на його околицях зникнуть незаконні звалища.

Серед основних забруднювачів навоколишнього середовища (заводи «Гіросила», «Друкмаш» та залізобетонних виробів, ПМК «Цукропрому», радіотелецентр, Кіровський і Ленінський райкомунгоспи). Промисловими відходами забруднює місто ВО «Червона зірка». В січні ц. р. спеціалісти міськсанепідемстанції спільно з працівниками автотранспортного підприємства № 1128 переглянули список промислових відходів, які дозволено

вивозити на міське звалище. Враховуючи незадовільний стан знешкодження токсичних промислових відходів у місті, санепідемстанція інформувала радянсько-партійні органи про цю обстановку й необхідність вжиття заходів з даного питання. Тоді ж було згадано рішення міськвиконкому № 908 від 9 січня минулого року, яким виробниче об'єднання по сівалках зобов'язано замовити проектно-кошторисну документацію на будівництво полігону для поховання токсичних відходів. Однак, на сьогоднішній день місця під обладнання полігону не виділено, документацію не розроблено. Чи не збирається знову червонозівська адміністрація влаштувати нам ілюмінацію, прикрасивши новорічне свято дез'яносометровим стовпом вогню, як це було 1 травня ц. р. на Мокшарівському полігоні?

Полігоном його можна вважати тільки умовно. Площа, яку він займає, чимала, але використовується безладно. Технологію закладання і оброблення різних промислових відходів практично ніхто не контролює. Не помітно, щоб тут переважав науковий підхід чи здоровий глузд. Все робиться наважання: до купи скидаються метали, полімери, хімічні речовини, (хром, кадмій, ртуть та ін.), які можуть поєднуватися і утворювати небезпечні сполуки з надзвичайними і непередбаченими наслідками для людини і природи.

«ХІМІЯ НА ВИПЛАТУ?»

Ефектний заголовок! Помилаетесь. Йдеться про надмірну і некеровану хімізацію при вирощуванні основних сільгоспкультур. На ці ж ваги можна поставити й питання виготовлення, зберігання і продажу деяких з них.

Якій господині не захочеться навесні хоч раз порадувати своїх домашніх салатом з перших огірків та зеленої цибулі? А вони ж такі привабливі, такі апетитні... Коли допікає авітаміноз, і грошей не жалко. Хто ж економить на власному здоров'ї?

«Радгосп «Зоря».

Директору тов. Талпі Є. Г. Санепідемслужба м. Кіровограда повідомляє: в зразках огірків із закритого ґрунту, відібраних на 1-ому і 5-ому відділках радгоспу 22 квітня 1988 р., виявлено перевищення вмісту нітратів в 20 [аналізи № 373—374] та відповідно в 3 рази [№ 370—371].

Населенню були реалізовані овочі непридатні для харчування. Результати проведених досліджень свідчать про агрохімічні порушення, що допускаються в господарстві.

Про вжиті заходи прошу повідомити до 1 червня.

Головний державний санітарний лікар м. Кіровограда Є. О. Власов».

На встиг і рахувати, як прийшла відповідь. Вибачте, але ми наважимо зберігати стиль оригіналу:

«Гос. сан-епид. станція тов. Власову Е. А.

На Ваш № 654/02 от 17.05.1988 г. Совхоз «Зоря» повідомляє:

Аналізами Кіровоградської обласної проектно-исследовательской станции химизации с. хоз-ва установлено, что наличие нитратов в огурках находится в допустительных нормах.

Согласно выданным сертификатам от 20.05, 27.05, 6.06, 16.06 1988 г. за номерами № 38—95.

Директор совхоза «Зоря» В. Г. Талпа».

Не жайхайтесь даремно, якщо ви з'їли той «алюмінівий» огірок. Науюко все передбачено! По-перше, статистичним шляхом встановлено, що середній споживач вживає (за раціоном) з продуктами харчування не більше 300 міліграмів нітратів за добу. Це вважається нормою і здоров'ю не шкодить.

Читавам корисно буде знати: міська санепідемстанція проводить дослідження найбільш чутливим і точним фотометричним методом, а

Чого гріх таїти — за висловленням одного з працівників обласної санепідемстанції, «орган держнагляду більше орган дотину, ніж дії». Формально в нього є певні юридичні права, але його статус-кво ще не на такому рівні, щоб мати серйозний перекопний вплив. Найбільше, що можуть зробити держсанлікари, — забравувати якусь кількість продуктів і оштрафувати головного агронома чи голову... на 20 крб. Дивись вище — далі буде. А вище — його величність Держагропром; перед ним уже чотири рази «зімало капелюха» Міністерство охорони здоров'я, яке не попереджає покупця про кількість нітратів у сільгосппродуктах. Тому й продовжується ганебна практика надірної та нерегламентованої хімізації.

Так, уже в цьому році в області факти грубих порушень регламентів застосування пестицидів. В

«ОЙКОС» — ОЗНАЧАЄ

проектно-дослідницька — іонометричним. Останній хоч і менш чутливий, проте арбітражний, тобто затверджений ГОСТом. Таким чином знімаються всі суперечності.

Нітрати — це хімічні сполуки, «родичі» азоту: донедавна з позицій токсикології не розглядалися. Більше того, тривалий час їх вважали лікарськими речовинами і призначали як сечогінний препарат. Приступність же нітратів в ґрунті та воді розцінювалась як показник минулого органічного забруднення. Дослідження останніх років довели їхню токсичність.

Для біологічних середовищ людини та ссавців норма нітратів має бути незначною. Висока концентрація їх у питній воді та в продуктах харчування може викликати у людини гострі отруєння. Справа в тому, що, накопичуючись, під впливом мікроорганізмів нітрати перетворюються в нітрити, і чим більше утворюється останніх, тим важчий для організму їхній токсичний вплив. Його наслідками бувають враження шлунково-кишкового тракту (через продукти харчування) або серцево-судинної, дихальної і центральної нервової систем (через питну воду).

Хронічне і повсюдне застосування заборонених отрутохімікатів по овочевих культурах є прямим наслідком хибного планування поставок пестицидів. Такого висновку дійшли працівники обласної санепідемстанції. Виконуючи функцію держнагляду і контролю, вони того ж 1987 року зіткнулися з фактами, коли ігнорувалися обов'язкові карантинні заходи. Тобто, про майбутнє оброблення полів не повідомлялося ні населення, ні місцеві ветеринарні та санепідемслужби. Результатом такої байдужості та безвідповідальності стали випадки ненавмисного опилення людей, котрі працювали на полях. В колгоспі імені Крупської Кіровоградського району на тих, хто працював на полі цукрового буряка, посилалися з літака культура трихограми, призначена для шкідників. А в колгоспі імені Чапаєва Новомиргородського району розчином байлетона були опилені з літака городяни, залучені на сільгоспроботи.

Щоб у нас не склалися враження, ніби вказані порушення регламентів (екологічних, гігієнічних, з техніки безпеки) лишилися безкарними, треба зазначити: санепідемслужба області протягом 1987 року здійснювала передбачені законодавством заходи. За її даними, 188 посадових осіб колгоспів та радгоспів притягнуто до відповідальності, на 26 з них покладені грошові нарахування; 15 притягнуто до відповідальності комітетами народного контролю, 128 — оштрафовано держсанлікарями адміністративних територій, 4 — головним держсанлікарем області. При цьому набутий досвід показав, що еживання адміністративних заходів до злісних порушників, як правило, зустрічало приховану протидію від керівництва господарств і — на всіх явищах рівнях — до керівництва облагопрому. Облагопромом (голова — Кривий В. С.), теж не виявлено належного розуміння необхідності боротьби з порушеннями, які загрожують здоров'ю населення.

цьому «відзначилися»: колгосп імені Шевченка Новоархангельського району (редиска оброблена забороненим для неї фосфамідом), колгосп імені Леніна Устинівського району (редиска оброблена забороненим для неї метафосом), колгосп імені Леніна Кіровоградського району (редиска і щавель оброблені метафосом і фосфамідом), колгосп імені Ордонікідзе Новгородківського району (капуста оброблена 12-процентним розчином ГХЛП), колгосп імені Леніна цього ж району (картопля оброблена метафосом).

Після наведення прикладів ви можете ще одне сказати: «А чому ж раз у раз не фосфамід або іпрітоміт». Якщо бур'яни та польові шкідники з року в рік витирають таку кількість атак, то, може й ми пристосуємося? Либонь, на полях Кіровоградщини є ґрунт для проведення подібного експерименту...

Ну, а поки що повернемося до функцій обласної санепідемстанції. В першому півріччі цього року її службами досліджено на вміст нітратів 306 зразків продовольчої продукції. Перевищення допустимих норм виявлені в 21 зразку, в тому числі більше двох норм — у 8. Бракераж проведено в трьох випадках. Знищено 300 кілограмів цибулі Світловодського тепличного комбінату. Забраковано на корені 10 тонн того ж продукту в теплиці Світловодського заводу твердих славаів. У серпні в колгоспі імені Гагаріна Новоархангельського району в цибулі вміст нітратів склав 1260 міліграмів на кілограм живої ваги. В той же час в чотирьох колгоспах Петрівського району виявлено перевищення норм нітратів в кавунах («Україна» та імені Ілліча) і динях («Росія» та імені 40-річчя Жовтня).

А скільки подібних продуктів потрапило до нашого столу без сертифікатів, безконтрольно, а подекуди — і підірваним шляхом? Є такі спритники, котрі дають для аналізу городину з іншого поля, з безпечної ділянки, або, везучи зразки в обласну чи міську санстанцію, тримають їх цілу добу у воді.

ПРИМІТКА 1. (МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я). Якщо норма нітратів перевищена не більше, ніж у 2 рази, то продукт вважається умовно придатним для вживання.

ПРИМІТКА 2. За даними обласної станції захисту рослин в господарствах області минулого року витрачено 3 тисячі 179,9 тонн інсектицидів та акарицидів (і ті, й ті отруйні).

ПРИМІТКА 3. За даними обласної станції захисту рослин на одного мешканця області минулого року припало 7,6 кілограма пестицидів.

ПРО ПОЗИЦІЇ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Скільки журналістів експлуатувало порівняння екологічно небезпечних об'єктів з атомною бомбою! Останній раз вона з'явилась під боком Кіровограда у вигляді гідролізо-дріжджового заводу. І боротьба за його перепрофілювання закінчилась успіхом. Попри це, і активістам ініціативної групи, яка вела цю боротьбу, і всім зацікавленим у розв'язанні екологічних про-

17 грудня 1988 року

Чого гріха таїти — за анонсованим одним з працівників обласної санітарно-епідеміологічної станції, «орган державного нагляду за санітарним станом», формально в нього є певні юридичні права, але його статус-кво не на такому рівні, щоб мати серйозний переконливий вплив. Найбільше, що можуть зробити держсанлікарі, — забракувати якусь кількість продуктів і оштрафувати голодного агронома чи голову. Не 20 крб. Дивись вище — далі буде. А вище — його величність Держагропром; перед ним уже чотирі рази «знімали капелюхи» Міністерство охорони здоров'я, яке не попереджає покупця про кількість нітратів у сільгосппродуктах. Тому й продовжується ганебна практика надмірної та нерегламентованої хімізації.

Так, уже в цьому році в обласній фракції грубих порушень регламентів застосування пестицидів. В

блем, хочеться сказати, що негативні явища, розглянуті в даній статті, вагоміші та підступніші за своїм впливом на здоров'я природи і людини. Але автор не прагнув, щоб цей матеріал теж сприймався як чергова «бомба». В ньому — наш біль, наша спільна біда. І все це тим жахливіше, що ми, коли добровільно, коли не відаючи, споживаємо забруднені повітря, воду, продукти харчування. Доречно згадати, що в поточному році намітилося зростання гострих шлункових захворювань, чому в значній мірі сприяє незадовільна санітарно-технічна база підприємств харчової промисловості.

Все це — не для красивого слівця, не абстрактні події, факти, цифри. За ними — і з того, і з іншого боку — стоїмо ми, конкретні люди. Тож нарешті час без зайвого остраху, незалежно від місця і посади, брати на себе відповідальність

Непогано було б надати спеціальним екологічним комісіям при міській та обласній Радах народних депутатів права контролю та покарання. А вони при спільній зацікавленості підтримували б зв'язок з «неформалами». Їхнім же способом дії могло б стати не тільки збирання підписів і обмін думками, але й такі демократичні форми, як екологічний мітинг, екологічний суботник, екологічна дискусія тощо. Якби в кожній школі існували насправді, а не на папері, екологічні патрулі з трьох основних напрямів (охорона повітря, води, ґрунту та зелених насаджень), вони могли б заручитися підтримкою рай- та міськвиконкомів, одержати право штрафувати (не на місці, а через квитанції) порушників природоохоронних норм, прийняти фотографувати їхні обличчя, номери машин та автобусів.

З дня виходу попередньої публікації минуло три місяці. А шлейфів і вихлопів із шкідливими газами на вулицях міста не поменшало. Може, на добровільні пожертвування закупити і встановити на розі вулиць Шевченка та Луначарського громадський димовимірник? А потім — чому б дирекціям промислових та автопідприємств забруднювачів повітря не платити компенсацію мешканцям загальнобудованих вулиць? А керівництву агропрому не завадило б встановити такий порядок: ті продукти, в яких вміст нітратів перевищує норму більше, ніж в 2 рази, у стільки ж разів удешевити. І остання пропозиція. В багатьох містах країни вже створені та діють незалежні громадські комітети боротьби за екологію і здоров'я людини. Чому б нам не запозичити їхній досвід? Хай навіть він буде дублювати та контролювати діяльність деяких офіційних установ. Адже вони (особливо ТОВ) на місцевому фоні дуже анемічні та безпорадні. Чи, може, вже прийшов час поради з Товариством охорони природи створити Товариство охорони людини?

Р. ЛЮБАРСЬКИЙ.

НА ЧАС «ДІМ»

Цьому «відзначилися»: колгосп імені Шевченка Новоархангельського району (редиска оброблена забороном для неї фосфамідом), колгосп імені Леніна Устинівського району (редиска оброблена забороном для неї метасомом), колгосп імені Леніна Кіровоградського району (редиска і шавель оброблені метасомом і фосфамідом), колгосп імені Орджонікідзе Новоград-Волинського району (капуста оброблена 12-процентним розчином ГХЦГ), колгосп імені Леніна цього ж району (картопля оброблена метасомом).

Після наведення прикладів ви кає ще одне: «А кому рази не фосгеном або притоміт». Якщо бур'яни та польові шкідники з року в рік витирають теку ХУ, ну атаку, то, може й ми пристосуємося? Либонь, на полях Кіровоградщини є ґрунт для проведення подібного експерименту...

Ну, а поки що повернемося до функцій обласної санітарно-епідеміологічної станції. В першому півріччі цього року її службами досліджено на вміст нітратів 306 зразків продовольчої продукції. Перевищення допустимих норм виявлено в 21 зразку, а тому числі більше двох норм — у 8. Бракераж проведено в трьох випадках. Знищено 300 кілограмів цибулі Світловодського тепличного комбінату. Забраковано на морозі 10 тонн того ж продукту в теплиці Світловодського заводу твердих сплавів. У серпні в колгоспі імені Гагаріна Новоархангельського району в цибулі вміст нітратів склав 1260 міліграмів на кілограм живої ваги. В той же час в чотирьох колгоспах Петрівського району виявлено перевищення норм нітратів в кавунах («Україна» та імені Ілліча) і динях («Росія» та імені 40-річчя Жовтня).

А скільки подібних продуктів потрапило до нашого столу без сертифікатів, безконтрольно, в поділку — і підобленим шляхом? Є такі спритники, котрі дають за аналізу городину з іншого поля, з безпечної ділянки, або, везучи зразки, ки в обласну чи міську санітацію, тримають їх цілу добу у воді.

ПРИМІТКА 1. (МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я). Якщо норма нітратів перевищена не більше, ніж у 2 рази, то продукт вважається умовно придатним для вживання.

ПРИМІТКА 2. За даними обласної станції захисту рослин в господарствах області минулого року витрачено 3 тисячі 179,9 тонн ісокцидів та акрицидів (і ті, й ті отруйні).

ПРИМІТКА 3. За даними обласної станції захисту рослин на одного мешканця області минулого року припало 7,6 кілограма пестицидів.

ПРО ПОЗИЦІЇ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Скільки журналістів експлуатувало порівняння екологічно небезпечних об'єктів з атомною бомбою! Останній раз вона з'явилася під боком Кіровоградського заводу. І гідролізо-дринжирового, і боротьба за його перепрофілювання закінчилась успіхом. Подальша активізація ініціативної групи, яка і активізувала цю боротьбу, і всім завдячувала цю боротьбу, екологічних про-

діяти, жити не проти законів природи, а в спілці з нею, пам'ятаючи про те, яку спадщину повинні одержати від нас нащадки.

Тим, кому не байдуже все, що відбувається в екології нашого міста, області, регіону, не завжди відомо, хто ж на ділі володіє екологічною інформацією, хто від імені народу і для народу здійснює екологічну політику. Крім згаданих в першій та другій публікаціях «Ойкос» — означає дім» природоохоронних та санітарних служб держнагляду, в ній беруть участь місцеві партійні та державні органи.

Тому буде зрозуміло і природною пропозицією: необхідно мати на місцях громадський контроль, заснований на достовірній, широко-доступній інформації. Набутий досвід показує, що громадський осуд, громадські протести і виступи на захист людини і природи мають більший вплив, ніж економічні санкції.

ВІД РЕДАКЦІЇ: Коли цей матеріал вже був готовий до друку, ми одержали відгук на першу публікацію «Ойкос — означає дім...» (див. номер за 3 вересня н. р.) — листа з Кіровоградського міськвиконкому за підписом першого заступника голови міськвиконкому В. ТКАЧЕНКА. Йдеться про засідання виконкому з таким порядком денним: «Про закорочення промислових відходів і поліпшення екологічної обстановки в місті». Вирішено впорядкувати, говоритись в листі, закорочення промислових, твердих побутових відходів, у тому числі й бракованих будівельних конструкцій, накреслено цілий ряд інших заходів, які склалися в результаті рішення виконкому Мської Ради народних депутатів № 574. Ми не будемо наводити тут цього рішення, бо воно надто об'ємне. Натомість наведемо найсуттєвіші моменти зі згаданого тут листа В. Ткаченка:

«Керівництву радгоспу «Зоря» доведено до відома про необхідність ліквідації звалища будівельного сміття біля річки Сугоклеї. Силами гідрохімічної лабораторії Нижнього Дніпра. Інспекції з охорони природи й міської санітарно-епідеміологічної станції проведено рейд по контролю за експлуатацією систем оборотного водопостачання і станцій нейтралізації на ряді підприємств, у тому числі на заводах «Гідросила», ремонтно-механічному імені Таратута, у виробничих об'єднаннях «Червона зірка», «Друкмаш». Виявлено ряд порушень, по яких вжито конкретних заходів.

Непросто вирішити питання будівництва другої черги очисних споруд міської господарсько-фекальної каналізації і реконструкції локальних жироуловлювальних очисних м'ясокомбінату. З метою подолання відставання в будівництві міських очисних споруд міськвиконком щотижня проводить оперативні наради за участю замовника й представників підприємств організації. Є тенденція до прискорення будівництва. Перед керівництвом м'ясокомбінату й обласним управлінням м'ясопродукції промисловості поставлено питання про початок реконструкції жироуловлювальної очиски у 1989 році, інакше підприємство буде відключене від міського водопроводу.

Кількість і якість води, яка подається населенню в Кіровограді, нині поліпшується. Але тут багато втрат через незадовільний технічний стан водопровідної сітки. Розроблено програму заміни непридатних частин водопроводу, яка, як правило, виконується.

Щодо охорони атмосферного повітря. Проводяться переоснащення захисного обладнання на ливарному заводі. Відновлено фільтри фарбувальних камер механоскладальних цехів «Червоної зірки».

Будівництво другої міської лікарні заплановано розпочати по вул. Айвазовського, в зеленій зоні. На околиці міста вирішено частіше промислові заводи «Гідросила», радіоприборів. Асфальто-бітумний завод СпецДРБУ об'ємом будівництва переведено на використання природного газу, проведено реконструкцію лілоуловлювачів. За матеріалами операції «Чисте повітря», які свідчать про забруднення повітря вихлопами газів автотранспорту, відбулося засідання постійної комісії міськради по охороні природи й раціональному використанню природних ресурсів із запрошенням керівників автотранспортних підприємств. Виконання прийнятого рішення знаходиться на контролі...

З огляду на важливість даного питання воно буде розглядатись в 1989 року на сесії Мської Ради народних депутатів із залученням до її підготовки більшої кількості депутатів, в обстановці широкій гласності.

Що ж, відповідь із міськвиконкому обнадіює. Але разом з тим і насторожує: надто вже покладаються, здається нам, її автори на дивівсь проведення засідань і прийнятих рішень. Не заперечуючи потрібності їх, візьмо на себе сміливість твердити, що без живої і широкі участі громадян, без її «тонізуючого» впливу на тих, від кого залежить вирішення проблем, окреслених у минулому і сьогоднішній подорож мате-ріалу «Ойкос — означає дім», проблеми ці не вирішити.

ЯК «КУВАТИ» ГРОШІ

Шановна редакціє! Прочитавши у «Молодому комунарі» за 3 грудня оголошення про конкурс «Юність Кіровоградщини», був дуже заінтригований. Хочу висловитися з цього приводу.

Що ж пропонує оргкомітет? Передбачається провести фотографування усіх, хто забажає. А потім, після конкурсної відбору, буде визначено «кращі фотографії», а зображених на них «переможців» нагороджено преміями. Не кажучи вже про те, що люди ці одержать премії незалежно від того (позували перед фотокамерою — яка ж тут заслуга?), хочеться зупинитися на фаховому аспекті оголошеного конкурсу.

Кожного фотограф-фахівця знає, що фотограф — це не найскладніший жанр фотомистецтва. І, звісно, не від фотографованого, а від фотографа, від його старання і вміння залежить якість фотографії. Я сам причетний до фотосправи і з власного досвіду знаю, що для того, аби зробити гарний фотопортрет, треба потратити немало душевних сил (образно кажучи — вкласти у фотографування душу). Ясно, що для цього

треба і час, і взаємний контакт між фотографом і фотографованим. В іншому випадку вийдуть просто «картки на паспорт» — тобто не мистецькі фотороботи, а ремісничі, формальні фотовідбитки.

У зв'язку з цим — запитання до редакції: хто виготовлятиме фотопортрети на конкурс «Юність Кіровоградщини»? На моє переконання, на Україні є щонайбільше 10 чоловік, фотопортретні роботи яких можуть потрапити на виставку всесоюзного рівня. Чи багато у нас фотографів, про яких можна сказати, що вони за своїм фаховим рівнем наближаються до вказаної «десятки»? Думаю, що ні.

У зв'язку із цим — ще одне запитання: яка мета цього конкурсу — сягнути певного творчого рівня чи просто заробити на фотографуванні багато грошей? Адже фотографування всіх учасників здійснюватиметься на безплатно — чи не так?

М. ХОРЕНЖЕНКО,

фотограф міського молодіжного центру ТОМ.

РЯДКИ З ЛИСТІВ

С. Гончарук з Кіровограда пише про своїх 17-річних ровесників: «Ми любимо рок, брейк, «метал», в той же час нас цікавлять класична музика, історія країни, ми ходимо в музеї, бібліотеки. А старші дорікають: це все добре, а рок — погане. Хто правий?»

Ми гадаємо так: погано, якщо тільки рок. І якщо тільки бібліотеки — це теж односторонність. Різноманітність же інтересів людини іде на користь їй.

Схожий лист — про смаки — від Ю. Галінського з Кіровограда: «Чув записи американської групи «Кісс», мені подобається, а друзі цього не схвалюють, кажуть, що група пропагує насильство. А як на мене, то це запальний хард-рок. Допоможіть розібратися і помістіть фото групи».

«Розібратися» — це ж не значить оцінити односторонньо. В даній групі пісеньки можуть уживатися і хороша музика, і немусичні тенденції. Що ж до фото співаків і груп... Їх просить вміщувати і К. Савинова з Новомиргорода, котрій сподобались знімки в номері за 27 серпня. Нові фото улюблених артистів уже чекають своєї черги бути опублікованими. Принадляно нагадаємо читачам, що додому редакції знімки не вислає.

Останнім часом стрімко зріс наш інтерес до минулого, ми розшукуємо поживні листи, фото, збираємо спогади, несемо їх у музеї... З цих документів треба знімати фотокопії, інакше документи можуть загинути безслідно», — пише А. Кохан з Олександрії. Він, зокрема, з жалем констатує, що в Олександрійському міськкомі ЛКСМУ пропали деякі документи з історії комсомольської організації міста.

ПРОЧИТАВ в газеті «Молодий комунар» статтю «Куди зникають квитки?» (20 серпня н. р.). Неподобно! Я й сам був в такій ситуації.

В голові не поміщується. Де ж перебувало, де ж гласність, де правота? Чому ж начальника на вокзалі шукає не один товариш Гулов, який написав в газету, а всі шукають?

Я ТАКОЖ ШУКАВ

Самому довелося купити квитки і також відповідь: «Немає». Через знайомих (пачка цукерок), квитки знайшлися. А поїзд підійшов пустий... Що ж це таке? Чому не займається цим безцінством законні органи? Впевнений, що ваше перо для бюрократів, хабарників і хапуги — так, комар акусу. Скільки можна про них писати, адже вони роз'їдають нам нерви, як міль кишені. І живучи приспівуючи — сміються з нас.

Хотів би почути, зрештою, що робиться, щоб «прикрутити» хапугу?

О. ЦУШКО.

м. Кіровоград.

ЛЮБЛЮ ТІ, МИЛОЗВУЧНУ Й СПІВОЧУ...

Я хочу стати вчителем української мови і літератури, бо люблю рідну мову, літературу, і хочу передати цю любов своїм майбутнім учням. Мова для мене — це не просто слова. Це мова материнської коліскової, мова дитинства і юності. Це мова, яка викристалізувалася віками, вби-рала в себе весь навколишній світ, природу. Це милозвучну й співочу, не можна переплутати ні з якою іншою мовою.

Недарма великі люди в усі часи наголошували на тому, щоб дітей навчали рідної мови. Бо, обмінюючи цей скарб, як не потрібні батьки обкр-дають дитину, самі того не розуміючи. Адже тільки рідна мова, яку живить багатовікова історія, неповторна природа і культура краю, може народити талант, навіть справжнього генія.

Багато зараз пишуть про те, яких втрат зазнала наша культура за роки беззаконня і репресій. І дуже боляче чути від людей обмежених про «кризу української культури», яка є нібито основною причиною того, що українська мова забувається. А таке можна почути навіть із трибуни обласного телебачення.

Виховання дітей на прикладах не тільки літературних героїв, а й справжнього, неупередженого життя їхніх творців, на мою думку, завжди покінчить із подібними поглядами на рідну літературу.

Л. ЯВОРСЬКА.

студентка і курсу українського відділу філфаку Кіровоградського педінституту імені О. С. Пушкіна.

І, нарешті, листи, яких останнім часом немало. В. Рєшєтова, Кіровоград: «Ми раді, що люди прислухалися, про що співав Володимир Висоцький і що народ зберіг його пісню. Ми такої ж думки. Щиро дякуємо всім читачам, котрі не полишають увагою газету. Чекаємо, друзі, ваших нових листів!»

ВУЛИЦЕЮ повільно йшли дівчата. На них звертали увагу. Одяг, зачіски — все відповідало сучасним вимогам моди. Та я зрозуміла, що оглядаються на них не через те, що модно одягнені, а тому, що непристойні, вульгарні слова голосно спурхують з їхніх напomadжених уст. Я мимоволі пішла за ними. В парку імені Леніна грубий голос із дівочого гурту скомандував: «Падаєм!». Цей густий дівчачий баритон і поведінка компанії так не відповідали приємній зовнішності дівчаток, їхньому вікові. Вони дістали ци-

Не тільки «забавка для дурнів»...

гарки і, виключно примружуючись на перехожих, закурили. З усього видно було, що цим вони займалися не вперше.

Навпроти через алейку сиділа на лавчині зовсім молода мама. Дитя водило оченятами за перехожими, а іноді кривилось, коли сизий димок хмаркою торкався його ніжної личка. Димок... од маминої цигарки.

У мене зовсім зіпсувався настрій. На пам'ять чомусь прийшов твір великого Гете «Фауст» таким ось епізодом. Після відкриття Америки Фауст у супроводі Мефістофеля побував у Новому Світі. Вони виявили там багато цікавого, зокрема, не бачені досі рослини і серед них — тютюн. Вельми обізнаний, як завжди, Мефістофель упевнено й повчально прорік: «Корисна травичка, не лопух якийсь! Вона ошчасливить Старий Світ. Хто хоч раз закурить, той не покине цієї забави. Більше не говоритимуть про нас, чортів, що тільки ми одні вдихаємо дим і випускаємо його з ніздрів. Чи не набити вам тютюном люльку, шановний докторе?». — «Не треба. Забавка для дурнів», — рішуче відповів Фауст.

Про цю несерйозну забавку і хочу повести серйозну розмову.

Куріння супроводжується дуже неприємним відчуттям і навіть патологічними реакціями організму. То чому ж усе-таки починають курити тютюн підлітки?

Одна з головних причин — цікавість. За даними опитування учнів старших класів курити з цікавості почали 25 відсотків школярів. Друга причина: наслідування дорослих. У родині некурців стають курцями не більше як 25 відсотків дітей, в родині курців до сигарети прилучається кожна друга дитина.

Багато дітей починає курити, наслідуючи в цьому товаришів або героїв кіно. У поширенні цієї шкідливої звички певну роль відіграє і своєрідне змушування дітей до куріння курцями.

Давно у нас відбулася розмова з Сергієм І., учнем СШ № 14 м. Кіровограда. Одинадцятирічний хлопець стояв за рогом школи з старшокласниками і, кривлячись, затягувався цигарковим димом. «Та що ж ти робиш у свої одинадцять?» — обурилася я. З розповіді Сергія дізналася, що у школах курці вважають некурців боягузами, несамостійними, «маленькими синками», які не вишли з-під опіки батьків.

Щоб позбутися такої думки товаришів, поставити себе нарівні з курцями, діти тягнуться до цигарки, не зважаючи, що сьогоднішнє намагання «бути, як усі» завтра стане шкідливою звичкою. Бажання покурити, вдихнути тютюнового диму і затягнутися приходиться непомітно, еле, на жаль, стає дедалі сильнішим.

Розмовляю з учнями СШ № 20 м. Кіровограда: «Чому і коли почали курити?». Частина дітей — рано: у п'ятому-шостому класі. Половина з них наслідує шкільних товаришів, дворівних, причому, як правило, старших. Ще майже половина дітей курить, прагнучи до незвичайного, таємничого: адже треба дістати цигарки й сірники, заховатися в безлюдному місці. Це схоже на маленьку пригоду.

Та ось з шкільної лави вчорашній десятикласник потрапляє до інститутської аудиторії. Тепер він став майже дорослим, самостійним. Ще 6 пак — студент! Понад чверть опитаних курять, щоб здаватися поважнішими. Та й просто «за звичкою» курять дуже багато.

Звичка курити у молоді так міцно увійшла в побут, що, на перший погляд, може здатися необхідною життєвою потребою. Чи помічали ви, як поспішають запалити курці, вийшовши зі школи, кінотеатру? Багато молодих і години не можуть обійтися без цигарки.

Курять вранці, йдучи до школи, чи на роботу, до і після їди, під час напруженої розумової праці й наприкінці дня — на сон грядущий.

Одного разу провели такий дослід: до тіла курця приклали кілька п'явок, а виділену ним сечу дали випити мишам. Вранці, до першої затяжки курця, з тваринами нічого особливого не сталося. А тільки-но піддослідний викурих першу цигарку, п'явки відпали в судах, миші, випивши сечу, впали в стан збудження.

Навіть одна цигарка досить шкідлива для організму. Смерть може настати, якщо підліток за одним заходом викурих півпачки цигарок, бо в цій пачці якраз і міститься одна смертельна доза нікотину для дорослого.

Правда, коли швидко ковтати цигарковий дим, то, як правило, в курця виникає відчуття огиди, нудоти і це змушує припинити куріння. Однак були випадки смерті після викурювання навіть двох-трьох цигарок: смерть настає в результаті рефлекторного припинення роботи серця та органів дихання.

Випадки смерті юнаків і дівчат від по падання в організм великих доз нікотину не такі вже й рідкісні. Особливо часто це буває, коли викурюють цигарки в компанії, на заклад. У США зареєстровано чимало випадків загибелі людей, які влаштували змагання: хто більше викурить цигарок? Таке траплялося і в інших країнах.

Наприклад, у Німеччині французькі юнаки влаштували подібне змагання й визначили спеціальний приз за перемогу. Але «переможець» його не дістав. Викуривши 60 цигарок, він помер. Інших членів компанії відвезли в госпіталь у тяжкому стані.

І в наших архівах судово-медичної експертизи можна знайти протоколи таких безглузких «змагань», в результаті яких потерпів не один здоровий підліток, що намагався підвищити стійкість свого організму до тютюну.

Можна з певністю сказати, що кожна нова затяжка цигарковим димом скорочує людське життя принаймні на один вдих, а кожна викурена цигарка збавляє віку на 15 хвилин. Про це не один раз я говорила підліткам. І чула у відповідь: «Хто ці хвилини коли рахував?». Так, для окремої людини це показати важко, але статистика свідчить: курці живуть набагато менше, ніж некурці.

Тепер про шкідливість куріння ми знаємо досить багато. З'явився навіть новий термін — «хвороби, пов'язані з курінням». За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, від них щороку вмирає близько мільйона осіб, здебільшого у відносно молодому віці.

Пам'ятаєте, на початку я писала про те, що мене штовхнуло на написання цієї статті? Жінка з малюком на руках та цигаркою в зубах... А чи знаєте такі дівчата, що курці-жінки, як правило, рано старіють, що у них передчасно припиняється статевая функція, що тютюн впливає на вагітність?

Дівчата, які рано стали курити, гірше розвиваються фізично, частіше захворюють на бронхіт, ніж їхні ровесниці, які не курять. Вживання тютюну жінками завжди вважалося за ознаку поганого тону і засуджувалося.

У Пушкіна є звернення до красуні, яка нюхала тютюн:

Ти любиш нюхати
Не аромат квіток,
А згубне зілля гірколисте,
Обернує в труїстий
Пушистий порошок.

Про куріння світських дам поет сказав би, мабуть, набагато дошкульніше, але за його часів жінки не курили, а тільки нюхали тютюн.

Тепер же, щоб виглядати сучаснішими, дівчата палять все більше й більше. А чи подобаються такі «сучасні» юнакам?

Ось переді мною кілька анкет. На запитання: «Чи подобаються вам дівчата, які палять?» хлопці відповідають: «Ні!», «Дівчат, які палять, я взагалі зневажаю», «Цілувати дівчину, яка палить, однаково, що облизувати попільничку».

А ось ще категоричніші відповіді: «Вони мені не те, що не подобаються, — я їх ненавиджу». «Такі дівчата, які палять, викликають у мене відразу і втрачають в моїх очах всю свою жіночу красу». «Невже ці дівчата не знають, на що вони перетворюються з цигаркою в зубах?».

На запитання «Чи хотів би ти мати дружину, яка курить?» хлопці відповіли по різному. Одні з байдужістю, інші категорично: «Нізащо!», «Сімейне вогнище перетворити на будинок психічно хворих?». А ось ще така відповідь. На запитання, чи подобаються дівчата, які курять, юнак відповідає: «Яке відношення має куріння до краси дівочої?». Тобто, він не проти, щоб дівчата палили. А коли його конкретно запитують, чи хотів би мати дружину, яка палить, відповідає: «Звичайно, ні». Досить характерний погляд на проблему. Хлопцям подобаються дівчата, які палять цигарки, але ніхто з них не хоче мати таку дружину.

А чи помічав хто з дорослих, як палять діти? В шкільній формі і з цигаркою! Курять цигарки біля школи, по дорозі додому, в під'їздах. Найрідше підлітки починають курити, щоб виглядати дорослішими, самостійнішими. Та й анкетування підтвердило: діти достатньо обізнані зі згубною дією нікотину. Однак курять...

Починається все, думаю, з сім'ї, з дому, друзів, близьких. Як може батько стати прикладом для сина, коли цигарка з ним постійно? Як може мати, пускаючи кілька цигаркового диму, довести доньку, що курити — це шкідливо? Чи зможе стати вчитель прикладом для учня, коли на кожній перерві курить? Чи прислухається хворий до порад лікаря,

коли той своє хвилювання гамує нікотинном?

Підлітки були вкрай здивовані, коли я їм повідомила, що 12 червня 1980 року Центральний Комітет КПРС і Рада Міністрів СРСР прийняли постанову «Про заходи по посиленню боротьби з курінням». У цьому документі запропоновано різко обмежити, а в майбутньому й заборонити куріння в службових приміщеннях та громадських місцях.

Та й з дорослих, мабуть, мало хто знайомий з цією постановою або вдає, що незнайомий, бо інакше в кабінетах, службових приміщеннях нам не чадить б

обличчя. Кинути куріння може кожен. Не всі, мабуть, з цим погодяться, бо вже бралися це зробити і не змогли. Зрив, як правило, буває через непередумане до кінця рішення покінчити з курінням і через відсутність підтримки друзів, знайомих, які іноді й засуджують ці спроби.

Чи треба кидати куріння, якщо юнак настільки пристрасився до нього, що не уявляє навіть життя без цього? Знайомих лікар-нарколог відповів мені категорично: «Так, треба!». Хочу цю переконаність медика підтвердити рядками В. Маяковського з вірша «Я щасливий!»:

Я
Дихаю нині, як слон,
хода
у мене
легка,
і ніч пролетіла,
мов дивний сон,
без кашлю
і без плювка...

Я став
дотепником, веселуном,
ну просто — душа товариства.

Я
порожежив,
поповнило лице,
енергія так і кипить.

Громадяни,
вас
цікавить рецепт?

Відкрити!
чи...

...повідомляю:
не відкрити!

віднині — я
назавжди кинув курити.

Легка хода, чисте дихання, веселий настрій, заряд енергії — це здоров'я. Повірте Маяковському!

Т. ПОДАШЕВСЬКА,
інспектор інспекції у справах неповнолітніх УВС обласного центру.

З «ДИПЛОМАТОМ» — У ШКОЛУ!

Дорога редакція «Молодий комуніст»! Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за-

писки. Пишу тобі вперше і вірю, що ти мені допоможеш. Я комсомолка, вступила до комсомолу 13 травня 1988 року.

У нашій школі ввели такий спосіб: у клуб на вечірній сеанс кіно ходити не можна. Середки в школі теж не можна по-

сиди. Торік купили батьки своїм дітям «дипломати» (портфелі), то вчитель алгебри заборонив з ними з'являтися до школи. Ось такі за

ЦИГАРКУ ТА ДЕШЕВУ ДІВОНЬКУ...

Я ніколи не писала до газети, тому вибачайте, коли щось не так. Мені 16 років, звати Вікторією, навчаюся в технікумі. Все в мене є: магнітофон, окрема кімната, імпортовані шмаття, косметика, інший дріб'язок, багато подруг та друзів, просто знайомих. Ні в чому я не біду.

Але недавно я зрозуміла, що втратила найгодовніше — кохання. Ця історія, гадаю, типова для такої молоді. Але в мене було дещо інакше. Кохалися один одного, хоч і кажуть, що в першому коханні немає нічого серйозного. Ми мріяли про майбутнє, про щастя бути завжди удвох. За 3 роки знайомства ми добре розумілися, знали батьків, всіх родичів. Його батьки до мене ставилися добре, в нашому домі він теж був бажаним гостем.

Так, ми мріяли одружитися, і, мабуть, все так і сталося б, якби не друзі. Ті, які постійно з нами, котрих ми знаємо з дитинства, гралися одними іграшками. Саме ті «друзі» можуть спустошити чуже серце. А де взяти інших? Інших — немає! Звичайно, не всі такі. Адже з цього натовпу виділявся «він», мій обранець, якого я кохала більше, ніж життя. Він теж кохав мене, та попри все розминяв це почуття.

Мої подруги умовляли покинути його, не ганьбити себе, зв'язавшись із «провінціалом» — він живе в селищі. Заради нього я пішла на розрив із деякими. Скільки терпіла образ та неприязнь! Поступово відстань між нами росла, дійшло до того, що майже в кожну зустріч ми сперечалися. Мої подруги та його друзі (та чи можна їх так назвати?) розповідали мені, що він ходить без мене «наліво», що такий, як я, у нього багато є. Те ж саме казали про мене і йому. Дійшло до того, що кожному з нас почали «лізти в душу», — висміювати, випитувати, повчати, що одному бути краще, ніхто нікому нічого не винен, що хочеш, то й роби, з ким хочеш іди...

Лишитись байдужою я не могла, намагалась все з'ясувати, але чомусь такі розмови перетворювались у «розбори». Проте любов була сильніша за всі слова, ми не розлучалися. Потім він з друзями став випивати і гуляти вже не тільки наліво, а й направо.

Багато хто вважає мене симпатичною («дівочка, що надо»), у мене є кавалери, які дарують різні дрібнички, катають на машинах, мотоциклах, возять «на природу», та у них в усіх такі порожні серця! Вони байдужі до чужого болю. З одним я спробувала якось поговорити, але він мені весь час твердив: «Зумій стати байдужою — і тобі буде легко в житті».

Навіщо суспільству такі люди?

На моїх очах цілком нормального хлопця вони перетворили на циніка, який цінує тільки горілку, пачку цигарок, мотоцикл та дешеву дівоньку, котру можна змінити будь-якого вечора, зробивши свою справу. Коли я спробувала витягти його з цього багна, він просто побив мене, звісно — був п'яний. Через деякий час, нагулявшись, він повернувся до мене: засуджував усіх своїх друзів, благав допомогти виплутатись із такого павиристого йому життя, запропонував одружитися і забути все те, що, за його словами, «для життя не годиться». Мені було шкода його, він плакав, як дитя, і я його простила.

Спочатку все було добре. Я сподівалась на краще. Але він друзів не покинув, а покинув мене. Зараз він знову п'є, гуляє, веде безладне життя з усіма цими «мочалками», яких я так ненавиджу. І вже не він «знімає» їх, а вони його. Він спо-

СПОЧАТКУ дістанемо з редакційного портфеля відгук на публікації газети. Наш постійний читач С. Пращевський з Кіровоградської області зреагував одразу на дві публікації. Зі статті «Невелике почуття» («МК» за 13 серпня ц. р.), де йшлося про молодого чоловіка, котрий виявився фактично двоєженцем, С. Пращевський робить такий висновок: «Такі, як цей хлопець, не зможуть нічого дати світові». Він зовсім не керувати своїми почуттями...». 2 квітня ц. р. автор публікації «У зону їх, в каменоломні!» закликав виправляти наркоманів, п'яниць, гомосексуалістів «під автоматом». С. Пращевський вважає інакше: каменоломні не допоможуть, потрібне виховання, що запобігає «порожнечі» душі, убогості духовних інтересів». З цим листом змикається і лист М. Талмаза з Помічної. Він з гіркотою пише про поширення серед нас брутальності, грубої, «треба вести курси хорошого тону в навчальних закладах», — пропонує автор. Ім важко не погодитися.

Лист Віктора Б. «Ніби чорна кішка перелігла» в номері за 2 квітня — сповідь чоловіка, дружина якого зустріла його після лікарні словами: «Кому ти, каліка, потрібен», і він після цього списав. «А я хотів б спитати Віктора, — пише Ольга Юхимівна К. з обласного центру, — може, він теж свого часу був неувважним до

хворої жінки, не допомагав їй. Якщо так, то треба б йому попросити вибачення в дружини...». А 16-річна Н. Абрамова з Камбурлівки Онуфріївського району вважає, що в біді Віктора винна черства дружина. Засуджує вона і колег Віктора: «Ім має бути дуже соромно за те, що вони втратили товариша, віддали його алкоголікам...». В огляді пошти на теми особистого життя «Вона ще дівчина!» (газета за 6 лютого 1988 р.) прозвучав заклик однієї читачки «не вірити хлопцям», «А в мене є хлопець, Сергій, — пише Наталя О. з Добровеличківки, — хороший, чесний і я йому вірю, тому, що люблю». Валерія Т. з Олександрії ця публікація спонукала до сумних спогадів: «У нас із моєю дівчиною все було прекрасно 10 місяців, а потім вона сказала, що ми один одному не підходимо, що вона виходить заміж. Я її не засуджую...». У Валерії сумна історія виплила з вірші. А у Наталі А. з Долинського району, Н. Зінченко з Сугоклівки Бобринецького району, Валентини В. з Арбузинки Миколаївської області, І. Карауш із Диківки Знаменського району —

у питання: що робити, як бути, хлопець спочатку приділяв увагу, потім перестав, більше спілкується з подругою... Ірма К з Кіровограда, відгукуючись на подібний лист «Подобаюсь багатьом, але...» у газеті за 9 січня, пише: «Вважаю, що в таких випадках дівчатам потрібно одне: намагатися стати кращими, і не тільки зовні, а й внутрішньо, тоді це хлопці обов'язково помітять і оцінять. І якщо подобається

йшла заміж, чоловік був нею задоволений, але коли взяв від чужих про історію з сном, яку дружина приховала, залишив її...». І. Полякова з Олександрії повідала таку історію: жінка восени в пісі кинула трьох дітей. Одного хлопчика всиновили, двоє інших дітей вирости в дитбудинку. Через багато років уже доросла дочка і мати зустрілися... Вони не знали, що сказати одна одній і розійшлися з порожнечою в душі... Т. А. Маленко, Кіровоград: «Я пережила війну, але не чула, щоб жінки заради веселого життя кидали дітей — навпаки, підбирали сиріт, чий батьки загинули...». Діти — це ж радість, гордість. Я часто хворію, але внуки своїм щемом повнюють дім щастям!». Автор статті «Шок від «Шанелі» («МК» за 30 липня ц. р.) закликає жінок бути обережнішими з косметикою, бо вона викликає алергію, яка відлякує чоловіків. В. Сухарева з Кіровограда рішуче не згодна: «25 років я фарбуюся, чоловік пишається моєю красою і привозить мені косметику з відряджень. Косметика — це мистецтво. І не треба закликатися жінок замість дезодорантів переходити на кухонні запахи цибулі й часнику і фарбувати губи тертою цеглою». Відділ комуністичного виховання.

ОСОБИСТЕ ЖИТТЯ

9

ТЕТ-А-ТЕТ

Від раптових медоглядів у школах, вузах чи конторах, буває, ухилиється не люди, котрі не хочуть обстежитися, а ті, в кого під білосніжною сорочкою латана-перелатана майка чи під шикарною ангарською кофтою — сколотий шпилькою бюстгальтер. У дев'яносто дев'яти процентах випадків це відбувається через недбалість: мовляв, там ніхто не бачить, причому часто чоловік же чи дружина не беруться до уваги. Є навіть прикмета в стилі найдешевших анекдотів: якщо чоловік бере з собою на курорт лише «сімейні» труси, значить, можна не тур-

іншим слід уникати бюстгальтерів з поролоном і густо простебаних. Краще взяти з тонкою тканиною на чашечках і товстою — на основі і бретелях.

Нічних сорочок слід мати 2—3. Наприклад, одну синтетичну, вишукану в комплекті з пеньюаром, дві батиштові з невеликою кількістю мережива чи легкою вишивкою. Прозорі — лише для непознаних жінок. Квітчасті байкові «нічущки» більше підходять дітям і літнім жінкам. Якщо вже в малюнок — то базовняна.

Узимку «заради краси» не ходіть по морозі в капроні, але й

АРОМАТ

буватися, що зрадить: посоромитися спіднього в квіточку.

Тим часом спідня білизна — дуже важливий елемент підтримання у вашому партнері постійного потягу до вас, важливіший навіть, ніж косметика, біжутерія чи «варений» костюм. Якщо у вас заболіла голова від питання, чому ваша дружина (чоловік) відвертається від вас без видимих до того причин, не відмахніться від поради переглянути предмети свого туалету і при потребі не пошкодуйте грошей (пожертвуйте навіть обновкою з верхнього одягу) для поаної його ревізії. Врахуйте при цьому кілька моментів.

Жінкам краще вибирати спідню білизну чорного чи тілесного кольору. Сліпучо-біла — гарна, але швидко жовтіє навіть після нетривалого прання, кольорова, пістрява — дещо вульгарна. Бюстгальтери (не спить у них) вибирайте на гачках чи на пластмасових застібках. Найпривабливіші ліфчики — це «половинки» на кісточках і застібкою спереду, але пахнуть вони лише тим жінкам, у кого не дуже великі груди. Всім

не натягуйте на себе по троє реїтузів, панчіх, шкарпеток. Краще купити чи зв'язати товсті облягаючі панталони темного чи тілесного кольору і щільні шерстяні колготки. А брюки на пуху можна одягати й на легеньку білизну. Сорочки-комбінації зараз не дуже в моді, але якщо треба, беріть чорні, білі, тілесні чи білі з чорним малюнком.

Чоловікам варто зупинити вибір на білих тоненьких майках, базовняних із додачкою синтетичних волокон. Вони добре перуться і не втрачають форми. З такого ж трикотажу вибирайте і труси, колір — довільний. Приємно сприймається світло-голу-

МЕРЕЖИВ

коли ноги згинаються, носіть узимку замість шкарпеток гольфи.

Не забувайте, що шкарпетки, панчохи, трусики слід міняти щодня. Дуже світлу нарядну білизну не просто періть, а попередньо відмочуйте. Якщо вона міцна і не линяє, виварюйте, білу злегка підсинюйте, не крохмаліть, і старайтеся сушити надворі. Не додавайте у воду для прання духів, не поливайте нижні речі парфумами після прання. Ліпше попросовану білизну помістіть у поліетиленовий пакет, куди покладіть брусок духмяного мила без обгортки, і речі набудуть ненабрідливого запаху чистоти й свіжості.

Постільну білизну беріть білу, голубу чи у дрібний світлий малюнок. Нижнє простирадло може бути смугастим чи з яскравим рисунком, а наволочки та підодіяльники — світлими, ненав'язливими. Не ароматизуйте постіль перед сном дезодорантами, одеколоном — це може викликати алергічну задуху. Краще провітрити постіль на балконі чи у дворі.

Тоді мене звали Оленою

Мені 17 років. Народилась я 26 січня 1971 року в Запорізькій області Василівського району в с. Василівці. Відразу, коли я народилася, від мене відмовилась моя мама, звати її Рахманіна Тетяна Вікторівна, тоді їй було 18 років. Лікарі умовляли її, щоб вона хоч погодувала мене, але вона навідріз відмовилась. Мене взяла жінка, тепер моя мама, що працювала в той час

санітаркою. Коли мені було 6 місяців, ми виїхали з Василівки в село, де жили батьки моєї мами. А коли було мені 4 роки, помер мій тато.

Одного разу я знайшла документи про те, що мене удочерили і що прізвище моє було Рахманіна, а звали Олена Вікторівна. Я потім довго плакала, тож мама мені порадила звернутись до газети. Спочатку я не хотіла, адже я люб-

лю свою маму, вона мене виховала. Росла я в сім'ї одна, не було ні братів, ні сестер, і от я думаю, що в мене десь, може, є брат чи сестра, я хочу це спитати свою маму, якщо можна після цього так її назвати: чим я завила перед нею, за що вона позбавила мене моїх братів та сестер, чим я їй заважала? Закони у нас дуже гуманні, ті, що кидають своїх дітей, залишаються

безкарними, а про те не думають, як живуть їхні діти, і де вони, що з ними? Це рідкість, щоб ті, що покинули своїх дітей, розшукували їх. Дуже прошу вас, допоможіть, будь ласка, мені знайти її.

І ще прошу вас, не називайте справжнє моє ім'я, прізвище та адресу. Я підпишуся так:

Олена РАХМАНІНА.

Примітка редакції. У нас є справжнє прізвище та адреса Олени Рахманіної на випадок, якщо хтось із її рідних відгукнеться.

рожив, у цьому нема того, що було раніше, йому — все одно. Йому нема діла до того, що в мене могла бути від нього дитина, та я не хотіла лишитись одинокою мамою. Хоча він все це знає, своїх непристойних занять не кидає.

У мене немає повної впевненості, що мого листа надрукують, але я дуже прошу: хай його про-

читають мої ровесники і хоч над чимось задумуються! Зараз такі випадки не поодинокі, проте не кожен пише до газети.

Порадьте, як мені жити далі. Я не вірю більше жодному його слову.

м. Світловодськ.

Вікторія.

«ФАРБУВАТИ ГУБИ ЦЕГЛОЮ...»

ОГЛЯД ЛИСТІВ

тільки він, не варто «назло» зустрічатися з іншими...».

14 травня в статті «Заспівайте їм коліскову...» газета торкнулася теми покинутих батьками дітей. Т. Петренко з Кіровограда зауважує, що деякі одинокі жінки лишають дітей, боячись, що з малям на них ніхто не одружиться. «Навпаки, — пише авторка, — нікому не потрібна дружина, яка бездушна до дітей. Я знаю жінку, що лишила чотиримісячне малю чоловікові, він повів його до батьків. Діло було взимку, хлопчик простудився і вмер. Та жінка потім виїхала, вдріг ви-

йшла заміж, чоловік був нею задоволений, але коли взяв від чужих про історію з сном, яку дружина приховала, залишив її...».

І. Полякова з Олександрії повідала таку історію: жінка восени в пісі кинула трьох дітей. Одного хлопчика всиновили, двоє інших дітей вирости в дитбудинку. Через багато років уже доросла дочка і мати зустрілися... Вони не знали, що сказати одна одній і розійшлися з порожнечою в душі... Т. А. Маленко, Кіровоград: «Я пережила війну, але не чула, щоб жінки заради веселого життя кидали дітей — навпаки, підбирали сиріт, чий батьки загинули...».

Діти — це ж радість, гордість. Я часто хворію, але внуки своїм щемом повнюють дім щастям!». Автор статті «Шок від «Шанелі» («МК» за 30 липня ц. р.) закликає жінок бути обережнішими з косметикою, бо вона викликає алергію, яка відлякує чоловіків. В. Сухарева з Кіровограда рішуче не згодна: «25 років я фарбуюся, чоловік пишається моєю красою і привозить мені косметику з відряджень. Косметика — це мистецтво. І не треба закликатися жінок замість дезодорантів переходити на кухонні запахи цибулі й часнику і фарбувати губи тертою цеглою». Відділ комуністичного виховання.

17 грудня 1988 року

— ТА-А-КІ! — розсміявся Юрій Щекочихін, коли я попросила його залишити автограф для читачів «Молодого комунара». — Це ви мене в кінозірки тягнете, чи які!

— Нікуди я вас не тягну, та коли вже на те пішло — до кіномистецтва ви маєте пряме відношення. Тож якщо не вірите, що наші читачі «Літературку» читають, то фільм «Арлекіно» вони, запевняю вас, бачили. До речі, в створенні скількох фільмів ви брали участь?

— Чотириох, — відповів Юрій Щекочихін і чомусь зітхнув.

Читачем «Молодого комунара»

Мужества на
волнах життя і
времєни.

Юрій Щекочихін

ших підвалах? Мускули накачують? Дурниці. У молоді треба культивувати несилові види спорту. Біг, плавання, художню гімнастику, фігурне катання. Ми думаємо лише про те, як би подешевше влаштувати. Підвал, пара штанг — це не гареві доріжки, басейни будувати. Досить виховувати агресорів. Ви знаєте, що в нашій країні найбільше виробляється військових іграшок? В багатьох країнах їх взагалі немає. У Польщі, наприклад, виготовлення їх заборонене державою. Недавно в Парижі шукав солдатиків для сина і не знайшов. А ми з дитинства виховуємо агресію. При-

який сам заробив на магнітофон, стає героєм статті в газеті. А це ж нормально — самому заробити.

— Так працювати ж не всі вміють.

— А в кого вчитись? Скільки років ми привчали їх турбуватися лише про дозвілля...

— ...Яке хтось для них організує.

— Саме так. Сьогодні одних молодіжних клубів замало. Сьогодні необхідно культивувати у молоді політичне мислення. І якнайшвидше позбутися стереотипів. Пізно дивуватись, що молоді люди інколи шукають вихід своїй політичній енергії в кримінальному варіанті, об'єднуючись в різні групи, банди. Все у нас звалюється на міліцію. І тут я з вами згоден: вона повинна боротися із злочинністю і правопорушеннями, однак всього охопити не може. Ось і борється іноді з підлітками тими ж методами, що й вони з нею. Крім того, і якість роботи нашої міліції не завжди викликає довіру.

— Мені відома ваша думка про вплив на молоді різних злочинних кланів, у тому числі й мафіозі.

— Це не тільки моя думка. Уже встановлено, що в гарячих точках країни, перший, хто зацікавлений у впливі на молоді — мафія.

— Здається, в Кіровограді організована злочинність відсутня.

— Ви переконані? Не знаю про Кіровоград, але на Україні мафіозні клани є.

— Отже, лева не зупинити! — пригадав я одну з останніх статей Юрія Щекочихіна в «Літературній газеті»...

— Важко. Але відносно теми нашої розмови скажу, що проникнення кримінальної романтики в молодіжну субкультуру — становить реальну небезпеку «втратити» молоді. Ми забули, як попереджав прекрасний поет Василь Федоров, що «в дни психических атак сердца, не занятые нами, немедленно займет наш враг». Правда, він, очевидно, мав на увазі інших ворогів, не злодіїв в законі...

— У чому, на ваш погляд, причина цього безпрецедентного явища?

— Ми повинні знати, як страшно у нашій молоді. Вона відчуває себе нікому не потрібною. Підліток не вірить, що його захистить держава, суспільство. І змушений сам себе захищати. Ось приклад — справа, якою я нині займаюся. В одному великому місті юнак сидів зі своєю дівчиною на лавці. Підійшли троє ровесників. Почали приставати. І тоді цей «тихий,

ввічливий, хороший хлопчик» вихопив «вальтер» (іменний, дідусів) і двох хуліганів поклав наповал. Така ось ситуація. Ви на чьому боці?

— Зрозуміло, «тихого, ввічливого, хорошого хлопчика».

— Але ж він убивця!

— Все одно. А що робити? Чекати, доки познущаються над ним, його дівчиною? Не розумію я вашого гуманізму. Ви, звичайно, проти смертної кари!

— Я, звичайно, проти. Від того, що в нашій країні найбільше «смертних» вироків, злочинів не стає менше. Навпаки. Наші в'язниці переповнені, як ніде в світі. Ми не знаємо диференційованого підходу до особистості. Як дорослої людини, так і підлітка. А люди не схожі один на одного. Вони різні. І не треба забувати, що зло породжує зло.

— І все-таки в чому ж корінь зла?

— Можна називати багато причин. Я скажу про одну — соціальна нерівність. За багатьма параметрами ми належимо до країн третього світу. Винна наша бюрократична система. Ми не знаємо іноземних мов, не знаємо світової літератури. В світовій музиці для нас існує полонез Огінського і «Місячна соната» Бетховена. Нас поглинає безкультура.

— Вважаєте, людина, яка крім полонезу Огінського і «Місячної сонати» ще де-що знає, не здатна на грабінж, насильство?

— Ні, я так не вважаю. Я про те, що суспільство вражене тяжким недугом. Потрібні дії, а не одні лише заклики. Заклики ми вміємо! Про це йдеться, до речі, в моєму останньому фільмі «Цуцень», знятому в Одесі. Його герой — 16-річний юнак, що повірив заклику: «Говори!». Не буду переповідати сюжет. Я спробував дослідити нове явище: закликаємо боротися за справедливість, а коли хтось посправжньому починає це робити — знешкоджуємо його. Так в моєму фільмі місто вбило юнака за те, що він вбав сказати про нього правду.

На закінчення нашої розмови я поставила Юрію Петровичу запитання, яке вже колись звучало у сюжеті телепередачі «Погляд»: чи не страшно йому, адже мафіозі не можуть ставитися до виступів Щекочихіна спокійно. Знаєте, що відповів мені журналіст? Те, що і «Погляду». Він просто сказав:

«Хтось же повинен!».

Бесіду вела Валентина ЛЕВОЧКО, спеціаліст «Молодого комунара».

Москва — Кіровоград.

ВАРІАНТИ ЮРІЯ ЩЕКОЧИХІНА

Нічого дивного в тому, що мій діалог з Юрієм Петровичем більше нагадував монолог від першої особи, немає. Щекочихін — класний журналіст, оглядач відділу комуністичного виховання «Літературної газети», йому не треба ставити багато запитань, щоб дати привід висловити свою точку зору. Треба сказати, що далеко не завжди я поділяла його думки, намагалася заперечувати, хоч моїх аргументів не завжди вистачало.

Втім, слово — Юрію Щекочихіну.

— Будемо тверезо дивитися на речі, — почав він, — ставище з молоддю в цілому по країні «ахове». Одного разу міліція припустилася великої помилки, накинувшись на неформалів, почала боротьбу з довгим волоссям і, даруйте, штаньми, коли боротися треба було за душі.

— Чому за душі повинна боротися міліція? Чи не комусь іншому це слід робити?

— І комусь іншому — теж. Комсомолу, наприклад.

— Нині виникають різні творчі об'єднання молоді, її намагаються зайняти якнайбільше. Різні підвали перетворюють у клуби, спортивні зали.

— Почекайте! — запротестував Юрій Петрович, — а що вони роблять у тих ва-

гадайте найпопулярніші дитячі забави свого покоління... Необхідна гуманізація виховання.

Мені незрозуміла позиція ЦК комсомолу з направленням на військово-патріотичну роботу колишніх воїнів-афганців. Навіщо? Врешті-решт, країну ми створюємо чи армію?

— А хіба нам треба відмовлятися від військово-патріотичного виховання?

— Я не закликаю відмовлятися. Але, повторюю, необхідна гуманізація виховання. Інший вихід — створення правової держави.

— Чи не здається вам, що у молоді, підлітків загострене почуття соціальної справедливості. Між іншим, мені відомий факт, коли в одному містечку, подивившись ваш фільм «Арлекіно», молоді вирішили розгромити приватний сектор.

— Це свідчить про необхідність виробити у молодих почуття соціальної справедливості. Воно в них навіть не загострене, а якесь вивернуто. Підлітки вважають, що треба вміти рахувати гроші... у чужих кишенях. Гадають, що пограбувати мільйонера — це нормально. Ми не вчимо підлітків заробляти гроші. У нас хлопчик,

ЕЛЕКТРОПОДРІБНЮВАЧ ЗЕРНА І КОРЕНЕПЛОДІВ ДЗК-Т-1

— добра підмога при готуванні кормів для худоби та птиці.

За годину агрегат може подрібнити до 100 кг зерна, коренеплодів — до 500 кг. Машина не потребує спеціального пристрою для установки, зручна і безпечна в роботі.

Подрібнювач укомплектований лотками для переробленого зерна і коренеплодів.

Потужність електродвигуна — 1,1 квт, живлення — від побутової електромережі. Магазини «Техніка», «Господарчі товари» споживчої кооперації для домашнього господарства пропонують ЕЛЕКТРОПОДРІБНЮВАЧ ЗЕРНА І КОРЕНЕПЛОДІВ ДЗК-Т-1 виробництва Новоград-Волинського заводу сільськогосподарських машин.

Ціна — 190 крб.

УКООПТОРГРЕКЛАМА.

Кіровоградське СПТУ № 6

ОГОЛОШУЄ ДОДАТКОВИЙ НАБІР УЧНІВ

з числа осіб, звільнених у запас з лав Збройних Сил СРСР, які бажають одержати такі спеціальності у групах зі скороченим (6 місяців) строком навчання:

верстатник широкого профілю;
електромонтер;
електрозварник.

Початок занять — 15 січня, а далі — в міру комплектування груп. Учні одержують стипендію 70 крб. на місяць, їм надається гуртожиток.

Час навчання зараховується до загального трудового стажу.

По закінченні навчання випускники направляються працювати на промислові підприємства Кіровограда.

Звертатися на адресу: 316050, м. Кіровоград, вул. Декабристів, 26. Телефони: 4-05-01, 2-18-54.

ДО ВІДОМА МЕШКАНЦІВ ТА АБОНЕНТІВ КІРОВОГРАДСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕЛЕФОННОЇ МЕРЕЖІ

З 5 грудня 1988 року на довідковій службі Кіровоградської міської телефонної мережі буде знято цілодобове чергування і в нічний час з 22.00 до 7.00 ранку вводиться автоінформатор, який при наборі довідкової служби «09» в автоматичному режимі видаватиме інформацію про номери телефонів служб термінових викликів, служб замовлень та служб, що працюють цілодобово.

У період з 5 по 10 грудня ц. р. інформацію про необхідні номери телефонів у нічний час можна одержати по телефону 2-54-54.

Адміністрація Кіровоградського міського виробничо-технічного вузла електрозв'язку.

КІРОВОГРАДСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ СПОРТИВНИЙ КЛУБ ДТСААФ

ОГОЛОШУЄ НАБІР

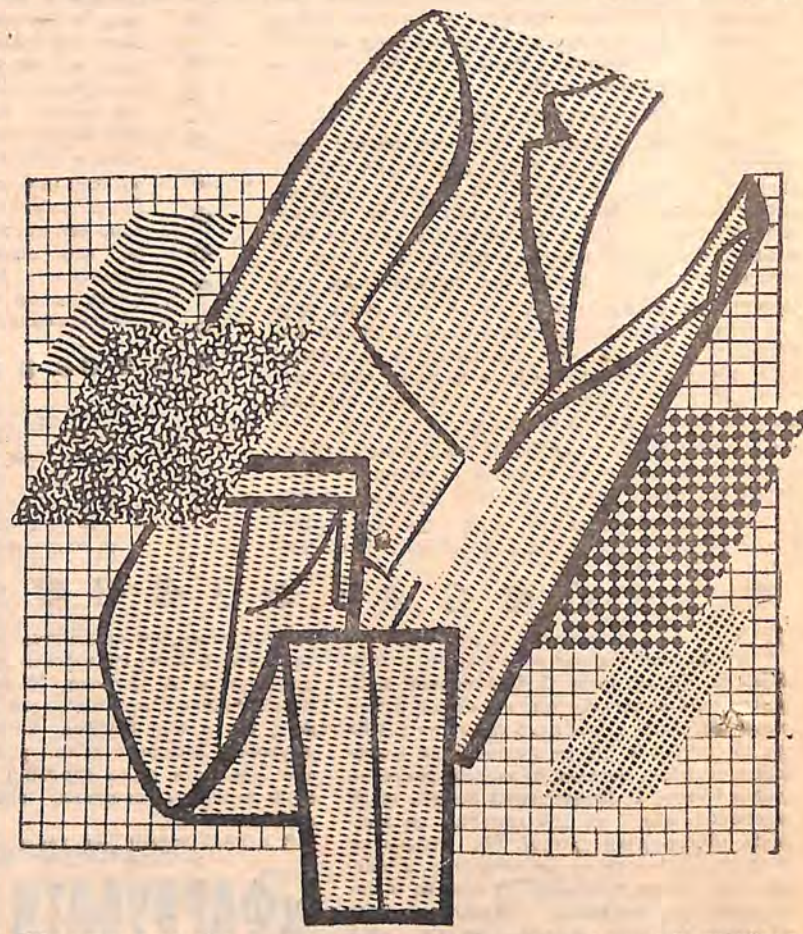
на відділення спортсменів-льотчиків. Приймаються юнаки і дівчата віком від 15 до 23 років;

на відділення спортсменів-парашутистів. Приймаються юнаки і дівчата віком від 15 до 25 років;

на відділення спортсменів-авіамоделистів. Вік не обмежений.

Прийом заяв до 31 грудня.

По довідки звертатися на адресу: м. Кіровоград, вул. К. Маркса, 82. Телефон 4-33-49.

Почесним довголіттям і незмінною прихильністю моди славиться давно відома пара — піджак і брюки, які разом складають чоловічий костюм.

Представляємо ЧОЛОВІЧІ КОСТЮМИ

Чернігівської швейної фабрики ім. 60-річчя СРСР, майстри якої уважно стежать за сучасним напрямом моди. Ділові і нарядні, для молоді і людей похилого віку чоловічі костюми цієї фабрики відрізняються зручністю і практичністю.

Костюми класичного стилю, офіційні і нарядні, мають стримані композиційні вирішення, невелику кількість деталей. Для костюмів спортивного типу характерні об'ємність силуету,

прямий, накладні кишені, оздоблювана строчка.

Шиють костюми з добротних тканин, шерстяних та напівшерстяних з доданням лансону; нольови переважно стримані.

ЧОЛОВІЧІ БРЮКИ

вищезгаданої фабрики користуються заслуженою популярністю. Шують їх прямими або трохи звуженими, з манжетами і без них. Характерні модні деталі: прорізи кишені, різні складки. Тканини, з яких шують брюки, відмінно зберігають форму, добре прасуються.

Придбати костюм чи брюки можна у спеціалізованих магазинах «Одяг», «Промислові товари» та універмагах споживчої кооперації.

УКООПТОРГРЕКЛАМА

22 ГРУДНЯ

23 ГРУДНЯ

24 ГРУДНЯ

25 ГРУДНЯ

ПОНЕДІЛОК

19 ГРУДНЯ

▲ ЦТ (І програма)

6.30 — «120 хвилин». 8.35 — Прем'єра художнього телефільму «Велика гра». За мотивами роману Ю. Семенова «Прес-центр». 1 серія. 9.45 — «Живи, Земле!». Екологічні проблеми Байкалу. 10.45 — Новини. 10.55 — Хокей. Міжнародний турнір на приз газети «Известия». Збірна Фінляндії — збірна СРСР. 15.30 — Новини. 15.40 — Прем'єра документальних фільмів телестудій країни. «Знайомтесь, наші діти». «Дозволено стати дорослим». 16.25 — Новини. 16.30 — «Вас запрошує Спортландія». Для школярів. 17.30 — Звучать туркменські народні інструменти. 18.00 — «Новатори і консерватори». Програма ресурсозбереження на Україні. 18.45 — Сьогодні у світі. 19.00 — «Обліновець перепису населення». Науково-популярний фільм. 19.20 — Курсом ХІХ партконференції. Впровадження оренди на підприємствах будівельної індустрії Московської області. 19.50 — Прем'єра художнього телефільму «Велика гра». За мотивами роману Ю. Семенова «Прес-центр». 1 серія. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — «Якось я назвав себе поетом...». В. Соколов. 22.55 — Сьогодні у світі. 23.10 — Арії з опер Дж. Пучіні у виконанні М. Бісшу.

▲ УТ

16.30 — Новини. 16.40 — Срібний дзвіночок. 17.00 — «Народовладдя». Керченська міська Рада народних депутатів. 17.30 — Камерний концерт. 18.00 — «День за днем». (Кіровоград). 18.30 — Музичний фільм «Танцює народний артист УРСР Н. Стоян». 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — «Час рішень — час дій». Філіал інституту на підприємстві цеху. 20.00 — «Урок без дзвоника». 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — «Стосується кожного». На контролі — Постанова ЦК Компартії України і Ради Міністрів УРСР «Про докорінну перебудову справи охорони природи в республіці». Веде передачу зав. ідеологічним відділом ЦК Компартії України Л. Н. Кравчук. 23.05 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (ІІ програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Начальна програма. Домашня академія. 8.45, 9.35 — «Світ, що нас оточує». 2 кл. Коли відкривається завеса... 9.05 — Італійська мова. 9.55 — «Там, за пасмом синіх гір». 10.05 — Сторінки історії. 10.35, 11.35 — Астрономія. 10 кл. Планети. 11.05 — Російська мова. 12.05 — «Міста і ми». Документальні телефільми «Місто Тольятті». «Парну — спортивне місто». 12.55 — «Від Вугу до Вісли». Художній фільм із субтитрами. 1 і 2 серії. У перерві — 14.00 — Новини. 17.45 — Новини. 18.00 — «Служу Радянському Союзу!». 19.00 — «Подумаймо разом». Додаток до передачі «...До шістнадцяти і старші». 20.00 — «Вечірня казка. 20.15 — Міжнародна панорама. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Екран зарубіжного фільму. «Два гроші надії». (Італія). 23.25 — Новини.

ВІВТОРОК

20 ГРУДНЯ

▲ ЦТ (І програма)

6.30 — «120 хвилин». 8.35 — Прем'єра художнього телефільму «Велика гра». 1 і 2 серії. 10.55 — Новини. 11.05 — Клуб мандрівників. 15.30 — Новини. 15.45 — Прем'єра документальних фільмів «Урок на завтра», «Переосмислення». 16.25 — «Здрастуй, музико!». 17.15 — Новини. 17.20 — «Школа: час переми». 17.50 — СРСР — Латинська Америка: шляхи взаєморозуміння. 18.10 — Основи економічних знань. Тележурнал «Агро». Кооперативи і орендний підхід у сільському господарстві. 18.40 — Сьогодні у світі. 18.55 — Актуальний об'єкт. Прем'єра документального фільму «Заперечення заперечення». 19.45 — Прем'єра художнього телефільму «Велика гра». 2 серія. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Хокей. Міжнародний турнір на приз газети «Известия». Збірна Швеції — збірна СРСР. У перерві — 23.10 — Сьогодні у світі.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Свято народної музики. 10.10 — Село і люди. 10.35 — Документальний фільм «Заходьте в їхню хату». 10.55 — Доброго вам здоров'я. Зустріч з лікарем К. П. Бутежком. 11.40 — Шкільний екран. 10 клас. 12.15 — Новини. 16.30 — Новини. 16.40 — Срібний дзвіночок. 17.00 — Зустріч з театром. 18.00 — Кінопрограма «У світі цікавого». 18.30 — Музичний фільм «Концерт у старовинному парку». 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — Музичні зустрічі. 20.35 — Реклама. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Все про кіно. 23.00 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (ІІ програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — «Учитель. Антону Семеновичу Макаренку присвячується». Науково-популярний фільм. 8.35, 9.35 — Географія. 7 кл. Лісові ресурси СРСР. 9.05 — Французька мова. 1 рік навчання. 10.05 — Учні ПТУ. Естетичне виховання. Людина і речі. 10.35, 11.35 — Біологія. 5 кл. Значення листя. 10.55 — Науково-популярний фільм. 11.05 — Французька мова. 2 рік навчання. 11.55 — «Два гроші надії». Художній фільм. 13.30 — Новини. 13.35 — Денний сеанс повторного телефільму. «Зустріч біля Високих Снігів». Художній телефільм. 1 серія. «Початок шляху». 14.50 — За безбеду руху. 14.55 — Хокей. Міжнародний турнір на приз газети «Известия». Збірна ЧССР — збірна Канади. 17.30 — Розповіді про художників. Едгар Дага. 18.00 — Новини. 18.15 — Музичний кіоск. 18.45 — Ритмічна гімнастика. 19.15 — «...До шістнадцяти і старші». 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Екологія Криму. 20.50 — Пісня-88. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Екран друзів. Прем'єра художнього телефільму «Останні дні Георга В» (НДР — Куба). 23.05 — Музична програма «Ранкова пошта» (повтор). 23.35 — Новини.

СЕРЕДА

21 ГРУДНЯ

▲ ЦТ (І програма)

6.30 — «120 хвилин». 8.35 — Прем'єра художнього телефільму «Велика гра». 2 і 3 серії. 10.50 — Новини. 11.00 — «Вас запрошує Спортландія». Для школярів. 12.00 — Хокей. Міжнародний турнір на приз газети «Известия». Збірна Швеції — збірна СРСР. 15.30 — Новини. 15.45 — Програма Свердловської студії телебачення. 16.30 — Прогрес. Інформація. Реклама. 17.15 — Новини. 17.20 — П. Чайковський. Концерт № 1 для фортепіано з оркестром. 18.00 — «Діюві особи». 18.45 — Сьогодні у світі. 19.05 — Мультифільми для дорослих. «На чисту воду», «Апогонія». 19.25 — Виступ письменника Ч. Айтматова. 19.55 — Прем'єра художнього телефільму «Велика гра». 3 серія. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Хокей. Міжнародний турнір на приз газети «Известия». Збірна СРСР — збірна ЧССР. У перерві — 23.10 — Сьогодні у світі.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Все про кіно. 10.25 — Музичний фільм «Інтрадукція». 10.35 — Шкільний екран. 10 клас. 11.05 — Відповіді на листи. Живе слово. 11.40 — Шкільний екран. Російська література. 12.05 — Новини. 16.30 — Новини. 16.40 — Срібний дзвіночок. 17.00 — Зустріч з театром. 18.00 — Кінопрограма «У світі цікавого». 18.30 — Музичний фільм «Концерт у старовинному парку». 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — Музичні зустрічі. 20.35 — Реклама. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Все про кіно. 23.00 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (ІІ програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — «250 годин з Ленінін». Науково-популярний фільм. 8.35, 9.35 — Бесіди про гігієну і фізіологію. 8 кл. Невільні усмішки... 9.05 — Німецька мова. 1 рік навчання. 10.05 — Науна: теорія, експеримент, практика. 10.35, 11.35 — М. Некрасов. «Мороз, Червонозний Ніс». 6 кл. 12.05 — «Останні дні Георга В». Художній телефільм. 13.20 — «Далекі-близькі». Прем'єра документального телефільму «Щоб горно не згасло». 13.45 — Денний сеанс повторного телефільму «Зустріч біля Високих Снігів». 2 серія. «Важкий час». 14.50 — Новини. 14.55 — Хокей. Міжнародний турнір на приз газети «Известия». Збірна Швеції — збірна Фінляндії. 17.30 — «Кульбаба». Мультифільм. 17.50 — Новини. 18.00 — Сільська година. 19.00 — Баскетбол. Кубок європейських чемпіонів. Чоловіки. ЦСКА — «Барселона» (Іспанія). У перерві — 19.40 — Вечірня казка. 20.40 — Концерт фестивалю «Братівських музичних торжеств». Грає оркестр Святої Цеції. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — «Дитячий садок». Художній фільм. 1 серія. 22.55 — Новини.

▲ ЦТ (І програма)

6.30 — «120 хвилин». 8.35 — Прем'єра художнього телефільму «Велика гра». 3 і 4 серії. 10.45 — Новини. 10.55 — «Здрастуй, музико!». 11.45 — Хокей. Міжнародний турнір на приз газети «Известия». Збірна СРСР — збірна ЧССР. 15.30 — Новини. 15.40 — Прем'єра документального телефільму «Шхтарські горизонти». Із циклу «Стратегія енергетики». 16.40 — «...До шістнадцяти і старші». 17.25 — Новини. 17.30 — «Переможці». 18.45 — Сьогодні у світі. 19.05 — Мультифільми для дорослих. «На суші і на морі», «Любитель старовини». 19.10 — Курсом ХІХ партконференції. «Звіти вибори». Звіт-но-виборна міська партконференція м. Владивостока. 19.55 — Прем'єра художнього телефільму «Велика гра». 4 серія. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Фестиваль творчої молоді соціалістичної країни. 23.20 — Сьогодні у світі.

▲ УТ

16.30 — Новини. 16.40 — Срібний дзвіночок. 17.00 — Республіканська фізико-математична школа. 17.30 — «Точка зору». Інтер'ю Героя Соціалістичної Праці П. Є. Гіля. 18.00 — До ХХІІІ обласної партконференції. Спеціальний випуск інформаційної програми. (Кіровоград). 18.30 — Музичний фільм «Коли в Байсуні тане сніг». 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — «Жорна тридцятих». Прем'єра телевізії. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Молодіжна студія «Гарт». 23.20 — Новини.

▲ ЦТ (ІІ програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Діалоги про молодість. Образ молодого людини в радянському образотворчому мистецтві. 8.45, 9.35 — Природознавство. 2 кл. Птахи, що зимують. 9.05 — Іспанська мова. 1 рік навчання. 9.55 — «Семенов-Тан-Шанський». Науково-популярний фільм. 10.05 — Учні ПТУ. Загальна біологія. Тварини і середовище. 10.35, 11.35 — М. Салтиков-Шчдрін. Казки. 9 кл. 11.05 — Іспанська мова. 2 рік навчання. 12.05 — «Дитячий садок». Художній фільм. 1 серія. 13.10 — «Професія — оператор». Документальний фільм. 13.40 — Новини. 13.45 — Денний сеанс повторного телефільму. «Зустріч біля Високих Снігів». 3 серія. «Зустріч». 18.00 — Новини. 18.15 — Лауреати Міжнародного конкурсу ім. П. Чайковського Н. Єрасова та Г. Грицюк (вокал). 18.55 — Ритмічна гімнастика. 19.25 — «Варіант». Про нові форми роботи в піонерській організації. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — «Для всіх і для кожного». «Безгосподарність: маленьке місто і довгобуд». Історія будівництва електростанції у м. Чигирині Черкаської області. 20.45 — «Пісня-88». 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — «Дитячий садок». Художній фільм. 2 серія. 23.05 — Фільми — призери фестивалю неігрового кіно у Свердловську. «Той, хто з піснею...». 23.40 — Новини.

▲ ЦТ (І програма)

6.30 — «120 хвилин». 8.35 — Прем'єра художнього телефільму «Велика гра». 4, 5 і 6 серії. У перерві — 10.45 — Новини. 11.55 — «Діюві особи». 15.30 — Новини. 15.45 — Концерт камерного оркестру Красноярського училища мистецтв. 16.15 — Науна: теорія, експеримент, практика. 16.45 — «Чого і чому?». Передача для дітей. 17.15 — Новини. 17.20 — Програма телебачення Української РСР. 18.05 — Хвилини поезії. 18.10 — «Наша спадщина». Про аукціон російського мистецтва в Лондоні. 18.45 — Сьогодні у світі. 19.05 — Мультифільми. 19.25 — «Пошта цих днів». 19.55 — Прем'єра художнього телефільму «Велика гра». 5 серія. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — 6 серія художнього телефільму «Велика гра». 22.55 — Зустріч з пресою. Стан і перспективи атомної енергетики. 23.10 — «Погляд».

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Концерт симфонічної музики. 10.05 — Телефільм «Береста сибірська». 10.35 — Шкільний екран. 9 клас. 11.05 — Фільм-концерт «Лише 6 струн». 11.40 — Шкільний екран. 5 клас. 12.10 — Молодіжна студія «Гарт». 13.40 — Новини. 13.55 — Концерт з творів С. Прокоф'єва. 16.30 — Новини. 16.40 — Срібний дзвіночок. 17.00 — Резерв. 17.05 — Грає В. Кулешов. (Фортепіано). 17.45 — «Темп». Слідами виступів. 18.00 — Циркова програма. 18.30 — Концерт ліричної пісні. 19.00 — Актуальна камера. 19.45 — Відеорепортаж про урочистий вечір, присвячений 125-річчю з дня народження Б. Грінченка. 20.50 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — «Добрий вечір». Публіцистична програма. 22.50 — На ХХІІІ обласній партконференції. Інформаційний випуск. По закінченні — Концерт. (Кіровоград).

▲ ЦТ (ІІ програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — «Гюстав Курбе». Науково-популярний фільм. 8.35, 9.40 — Музика. 1 кл. П. Чайковський. «Дитячий альбом». 9.00 — «Ростов Великий». Науково-популярний фільм. 9.10 — Англійська мова. 1 рік навчання. 10.05 — Учні ПТУ. Астрономія. Галактики. 10.35, 11.35 — Історія. 7 кл. Епоха Івана Грозного. 11.05 — Англійська мова. 2 рік навчання. 12.05 — «Дитячий садок». Художній фільм. 2 серія. 13.20 — Новини. 13.25 — Денний сеанс повторного телефільму. «Крутизна». 18.00 — Новини. 18.10 — Прем'єра документального фільму «Віра Панова». 18.30 — Клуб мандрівників. 19.30 — «Запрошення до танцю». Концерт Великого симфонічного оркестру Держтелерадіо СРСР. 20.30 — Прем'єра документального телефільму «Ліки для меншого брата». 20.45 — Вечірня казка. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Продовження концерту Великого симфонічного оркестру Держтелерадіо СРСР. 22.50 — Спідвей. Міжнародні змагання. 23.30 — Новини.

▲ ЦТ (І програма)

6.30 — «120 хвилин». 8.35 — «Велика гра». Художній телефільм. 5 і 6 серії. 10.45 — «Чого і чому?». Передача для дітей. 11.15 — «Батьківський день — субота». За матеріалами Всесоюзного з'їзду працівників народної освіти. 12.30 — «В країнах соціалізму». 13.00 — «Ранурс». Підсумки І Всесоюзного фестивалю неігрового кіно у Свердловську. 14.30 — Новини. 14.45 — Очевидне — неймовірне. 15.40 — «Сімейний екран». Художній фільм «Визнати винним». 17.05 — «Для всіх і для кожного». Про досвід роботи Спілки кооператорів Алмати і Алма-Атинської області. 17.35 — «Хороводи «Берізка». Концерт Державного хореографічного ансамблю «Берізка». 18.10 — Міжнародна програма. 19.10 — «Лисиця, бобер та інші». Мультифільм для дорослих. 19.30 — «Солдатська пісня». Зустріч учасників Всесоюзного телеконкурсу «Коли співають солдати» з воїнами братніх армій НДР, ЧССР, УНР, ПНР. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Продовження концерту «Солдатська пісня». 23.20 — «До і після опівноччя».

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Ритмічна гімнастика. 9.45 — «Народні таланти». 10.15 — «На шляхах республіки». Погода. Експрес-інформація. 10.20 — Солдатські листи. 10.50 — «Автограф». 75 років Київській Державній консерваторії ім. Чайковського. 11.50 — «Доброго вам здоров'я». Лікування алкоголізму за методом лікаря Довженка. 12.20 — А. Рибаків. «Діти Арбату». Вистава. В перерві — Новини. 15.45 — Телестудія «Контакт». Пізнавально-розважальна програма. 17.00 — Суботні зустрічі. Молодь. 18.30 — На ХХІІІ обласній партконференції. Інформаційний випуск. (Кіровоград). 18.45 — «Скарби музеїв України». 19.00 — Актуальна камера. 19.35 — Тележурнал «Сонячні кларнети». 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Художній фільм «На семи вітрах». 23.20 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (ІІ програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Програма «Думка». Студія представляє... Зустрічі з К. Мюллером. Зустріч 3. 8.50 — «Здоров'я». 9.35 — Основи економічних знань. «ТелеЕно». 10.10 — Діалог з комп'ютером. 10.55 — «У світі тварин». 11.55 — Педагогіка для всіх. 12.10 — Людина. Земля. Всесвіт. 13.10 — «Ідеальний чоловік». Художній фільм із субтитрами. 14.40 — «Немузична історія». Із циклу «Діюві особи». Про моральне падіння сім'ї Овечкіних з Іркутська. 15.25 — Музика в ефірі. 17.25 — «Звичайна Арктика». Художній телефільм. 1 і 2 серії. 19.55 — Вечірня казка. 20.10 — Хокей з м'ячем. Чемпіонат СРСР. «Динамо» (Москва) — СКА (Свердловськ). 2-й тайм. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Фільми студій союзних республік. Прем'єра художнього телефільму «Захисту не потребує». 1 і 2 серії. «Укртелефільм». У перерві — 22.55 — Новини.

▲ ЦТ (І програма)

8.00 — Новини. 8.15 — Ритмічна гімнастика. 9.00 — «Далені Схід». Кіножурнал. 9.20 — Тиран «Спортлото». 9.30 — «Будильники». 10.00 — «Служу Радянському Союзу!». 11.00 — Музична передача «Ранкова пошта». 11.30 — «Погляд». Недільний випуск. 13.00 — Сільська година. 14.00 — «Здоров'я». 14.45 — «Це ви можете». 15.30 — «Жила людина...». Про життя і творчість В. Шукшина. 16.55 — «І жартома, і всерйоз». Сатирична передача. 17.30 — Найбільший музей світу. Луар. 9 серія «Театр і пристрасть, або Сейченко і Іспанія у золотому віці». 18.00 — Міжнародна панорама. 18.45 — Недільний кінозал. «Місис Ункус» і містер Ункус». Мультифільм. 19.00 — «Як украсти мільйон». Художній фільм. 1 і 2 серії. (США). 21.00 — «Час». 21.40 — Телевізійне знайомство. Композитор А. Шнітке. 23.00 — Футбольний огляд. 00.00 — Новини.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Ритмічна гімнастика. 9.45 — «Народна творчість України». 10.15 — Художній фільм для дітей. «Літо на споминах». 11.40 — Новини. 11.50 — «Спадщина». Кам'янець-Подільський заповідник. 13.15 — «Мелодії друзів». Концерт. 14.15 — «Перлини душі». 15.00 — «Село і люди». 15.30 — «Ви нам писали». 16.00 — Слава солдатства. 17.00 — Програма «Братерство». Україна — Карелія. 18.00 — Грає С. Сільванський. 18.10 — «Меланхолійний вальс». Прем'єра телевізії. 19.00 — Актуальна камера. 19.35 — Продовження вистави. 20.25 — Телефільм «В інтересах справи». 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Вперше на екрані УТ художній фільм «Наближення до майбутнього». 22.55 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (ІІ програма)

8.00 — На зарядку, ставай! 8.15 — Програма «Думка». «Наш сад». 8.50 — Кіноальманах «Горизонт». 9.30 — Життя видатних людей. Академік О. Палладін. 10.05 — Основи економічних знань. Тележурнал «Агро». 10.35 — «Навіоло світу». Кіноальманах. 11.35 — Педагогіка для всіх. 12.05 — Мультифільми «Чортеня з пухнастим хвостом». «Як дід велику рівновагу порушив». 12.30 — Екран документального фільму. Прем'єра документального телефільму «Народ поверне мені чесне ім'я...». Про трагічну долю Б. Думенка. 13.10 — Реклама. 13.15 — Лопе де Вега. «Учитель танців». Фільм-вистава Центрального театру Радянської Армії. 15.30 — Всесоюзний турнір з акробатичного рок-н-ролу. 16.15 — «Куби». Мультифільм. 16.25 — «Весілля Кречинського». Художній телефільм. 1 і 2 серії. 18.30 — Спорт і особистість. «Кармен і новобі». В гостях у Н. Бестем'янові та І. Бобриня. 19.00 — Телевізійний музичний абонемент. Концерт з творів К. Дебюссі. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Ліжний спорт. Всесоюзні змагання «Красногорська лижня». 10 км. Чоловіки. 21.00 — «Час». 21.40 — «Покровський ворота». Художній телефільм. 1 і 2 серії. 23.55 — Новини.

ПОЗВОНІ мене, позвони, позвони мене ради бога!». По телефону сьогодні не тільки передається ділова інформація, переповідаються новини, даються вказівки чоловікові чи дитині, де шукати котлети на обід — по телефону іноді вирішуються долі. «Телефон-автомат у неє, телефон на столі у мене»... По телефону простіше сказати те, для чого в очній розмові важко підібрати слова. Від телефонної розмови багато залежить, вона може і підняти, і зіпсувати настрій вам і співрозмовникові. Нікому, звичайно, не хочеться закінчувати розмову сердитим жбурлянням трубки чи слухати короткі гудки, коли бесіду обриває абонент. Є нескладні правила, завдяки яким можна навіть пом'якшити враження від неприємної змісту розмови. Сказати, що тут потрібна ввічливість, мало. Ось конкретні моменти.

Дзвоните ви:

1. Незалежно від того, як вам відповіли, привітайтеся. Коли не впевнені, що втрапили, куди слід, спитайте: «Вибачте, це школа?». (Питання формулюйте якомога коротше).

2. Коли просите покликати до телефону, приміром, Наталю, а її нема, то не дозволяйте собі більше одного питання. «Коли вона буде?» — найкращий варіант, «Куди пішла?», «З ким?», «А чого це вона в таку пору у відпустці?» не годяться. Якщо відповідають, що ваш абонент буде, залиште для нього свій номер, подякуйте і прощайтеся.

3. Припустимо, незнайомий вам абонент відповів нетактовно, а вам все одно

треба туди дзвонити. Не вступаєте у суперечки, не «виховуйте». Краще через певний час наберіть той же номер і, «не пам'ятаючи старого», повторіть запитання чи прохання, бажано в іншій формі.

4. Ніколи не бийте співрозмовника в лоб питанням «Хто ви?» або ще гіршим «Хто це?». Краще так: «З ким я говорю, можна дізнатися?».

«Я чекаю твого дзвінка...»

5. Представляється одразу обов'язково в ділових дзвінках в організації, в інших випадках це можна зробити по ходу. Якщо абонент питає, хто ви, не відкажуйте «Яка вам різниця?», обійдіться нейтральним «Знайома», «У справі», якщо не дуже хочете називати себе. Якщо ви великий начальник, не підкреслюйте це переліком своїх посад і тоном — то завжди діє на співрозмовника негативно. І якщо він вам відповість «То й що, що ви директор, а Іванов усе одно вихідний», не дуже ображайтеся — самі дали привід.

Дзвонять вам:

1. На дзвінок найліпше відповісти «Так», «Слухаю» або назвати своє підприємство чи організацію, якщо ви на службі. Можна й сказати «Квартира», щоб уникнути зайвих розпитувань.

ЕТИКЕТ

2. Знову ж недопустимо кричати «Хто це?». Якщо просять не вас, а потрібного абонента нема, спитайте: «Може, щось їй передати?».

3. Коли хтось вас упізнав, а ви — ні, не затягуйте розмову, сподіваючись упізнати згодом. Краще скажіть одразу: «Вибачте, але я щось не пізнаю, з ким говорю. Мабуть, телефон змінив голос...».

Кілька загальних правил: прощається і першим кладе трубку той, хто дзвонить; не робіть у телефонній розмові великих пауз, бо абонент може запідозрити поломку на лінії, даремно дмухатиме у мікрофон і кричатиме «Алло!», старайтеся не дзвонити на квартири пізніше 23-ї години, навіть до близьких друзів; якщо вам треба терміново перервати телефонну розмову, вибачтесь перед абонентом і обов'язково спитайте у нього, як йому зручніше продовжити бесіду: щоб він вам передзвонив чи ви йому. І ще одне: «з'ясувати стосунки» з коханими краще в звичайній розмові, а не по телефону. Аж до віч-на-віч є можливість перелітати, уточнити, заспокоїти співрозмовника. А так... На другий ваш дзвінок — гудки «зайнято», на третій — уже пішла з дому, на четвертий — апарат зіпсувався, а там уже думає, що ви їй і не подзвоните більше...

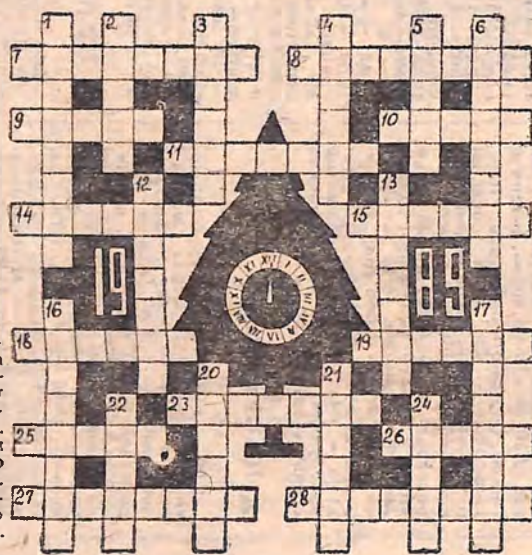
Телефон може і легше помирити, ніж зустріч. Тільки не говоріть після сварки фальшиво бадьорим тоном, не форсуйте голосом сум, не говоріть підкреслено сухо. Найкраще тут — помірні привітність.

КРОСВОРД

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 7. Понажчик усіх днів року. 8. Масове народне гуляння з вуличною процесією, маскарадом. 9. Маленька п'єса з гострою фабулою, виставляється в естрадній програмі. 10. Художні вироби з тонкого дроту. 11. Російська народна назва. 14. Китайський ударний інструмент типу барабана. 15. Спортивна гра. 18. Прозорий папір або тканина. 19. Слабозвучна винопна деревина бурого кольору. 23. Новорічне оповідання А. П. Чехова. 25. Широкий представницький збір. 26. Богиня квітів, веселощів у давньогрецькій міфології. 27. Деталь телевізора. 28. Плодове дерево родини рутових.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Драма М. Ю. Лермонтова. 2. Дрібна давньогрецька мідна монета. 3. Урочистий сніданок або вечеря. 4. Матросський танок. 5. Атрибут костюмованого балу. 6. Російський живописець, автор картини «Альонушка». 12. Ялинкова прикраса. 13. Подарунок на пам'ять. 16. Епічна пісня, спів або декламація. 17. Сулутини Сатурна. 20. Острів у Егейському затоці Карського моря. 21. Відкрита частина парку або саду. 22. Гарно підібраний пучок квітів. 24. Дорогоцінний камінь.

Склали М. ДОГАЙМАН.

ВІДПОВІДІ НА КРОСЧАЙНВОРД, ВМІЩЕНІЙ В «МК» ЗА 3 ГРУДНЯ ц. р.

1. Вісник. 2. Краса. 3. Асистент. 4. Тимпан. 5. Нанду. 6. Умбра. 7. Ашуг. 8. Гевара. 9. Ананас. 10. «Спартак». 11. Катханак. 12. Маршан.

13. Квартал. 14. Лопата. 15. Археологія. 16. Ясак. 17. Краб. 18. Брянськ. 19. Кольє. 20. Енот. 21. Тролейбус. 22. Сонечко.

23. Оуен. 24. Нівелір. 25. Рза. 26. Антена. У ВИДІЛЕНИХ КЛІТИНКАХ: «СИНІЙ В ШАПКАХ, А БАТЬКО — НІ». ВІДПОВІДЬ — ДУБ І ЖОЛУДІ.

поради

Руки значно більше, ніж обличчя, видають вік. Тому догляду за ними треба приділяти не менше уваги.

Найперша умова — тримати руки в чистоті. Мити потрібно теплою водою з милом (тільки не пральним і лікувальним).

Тверді, зморщені лікті створюють неприємне враження. Один раз на тиждень варто робити ванночки для ліктів. Налити в посуд 1 літр гарячої мильної води і додати 50 г питної соди. Лікті змочити кремом і опустити на 10 хвилин у воду, легенько розтираючи лемзою, потім змочити кремом і потримати ще 10 хвилин. В кінці процедури вистачить, щоб лікті мали нормальний вигляд.

Якщо шкіра рук дуже суха, допомагає щитковий масаж. Після миття руки треба протирати огірком, а потім змазувати сумішшю з рівних частин гліцерину і лимона. Миття рук у воді, де варилася картопля, дає чудові результати. Один-два рази на тиждень необхідно робити олійні ванни: замочити руки в теплу олію на 10—15 хвилин. Якщо нігті легко ламаються — додати до олії 4—5 крапель настою йоду. Після ванни зробити масаж протягом 5—6 хвилин. Залишки жиру зібрати за допомогою м'якого рушника — руки мити не варто. Щоб шкіра ваших рук завжди була білою і ніжною, треба три рази на тиждень

робити таку маску: 5 бульб вареної і теплої картоплі і 5 столових ложок милок. Нанести кашку на руки і зробити енергійний масаж. Залишити на 10 хвилин, а потім змити холодною водою і змазати кремом.

Добре мити руки і у відварі «Геркулесу», чергувати гарячі і холодні ванни. Чудово діє і така маска: 25 г олії, 25 г натурального меду, 1 сирий жовток і сік одного лимона. Нанести на руки і залишити на 3—4 години.

Якщо шкіра рук має червоний колір, варто робити ванночки: до 1 літру води додати 200 г морської соди. Суміш проварити. Опустити руки в гарячу воду на 15 хвилин, після чого на 5 хвилин в холодну. Повторювати процедури, змінюючи воду, а потім підсушити і змазати кремом. І наостанок можна часто мити руки літом огірковим соком, а зимою — свіжим молоком.

Якщо долоні рук пітніють, необхідно робити таку ванночку: 1 чайну ложку дубової кори, 1 чайну ложку звіробою залити 2 стаканами окропу. Суміш проварити 10 хвилин на слабкому вогні. Потім процідити і додати 2—3 чайні ложки соку. Руки опустити в теплу рідину.

Алюмінієві настури будуть завжди чистими і блискучими, якщо у воду для миття додавати кілька крапель нашатирного спирту.

ВИ ЗАМОВЛЯЛИ ПІСНЮ

Калина приморожена

Музика В. ІВАСЮКА.
Слова М. ПЕТРЕНКА.

Що в гаю стоїть калина приморожена,
Сік червоний став солодким — був гірким.
Це й мені таке кохання наворожено,
Що я маю на морозі піти із ним.

ПРИСПІВ:

Ой моя дівна доле,
Ще не сльози, не болю,
Не благання дівочі,
Не дівочі жалі:
Просто знаю, що маю
Розцвісти серед гаю,
Червоно на морозі.
А не гіркнуть в теплі.
Білим снігом всі стежки загорошені,
Там калина неохоча, густа.
Ще й мені мороз і сонце наворожено —
Хай примерзнуть нецеловані уста.

ПРИСПІВ:

Ой же ти, моя любове наворожена,
Виростаєш серед гаю ти і я.
Милий знає, я калина приморожена,
Я солодка і гірка — навік твою.

— Та які ж ми п'янички?
Ми — неформальне об'єднання.

Мал. О. ГУЦОЛА.

Господині на замітку

Солодкий перець (можна консервовані) мнють, чистять і фарширують очищеними зубами часнику, пропускають через м'ясорубку. Роблять це для того, щоб внутрішні стінки перцю вмокнули ефірні олії часнику. Червоний гіркий перець і томати також пропускають через м'ясорубку. Додають, якщо є, суміш духмяних трав

хмелі-сунелі, і ще раз пропускають на м'ясорубку. Потім масу слід ретельно перемішати і додати олію. Зберігати в скляних банках закритими поліетиленовими кришками в прохолодному місці.

Витрата продуктів: червоного гіркого перцю — 200 г, солодкого — 500 г, часнику — 300 г, томатів — 500 г, хмелі-сунелі — 500 г, солі — 50 г, масла — 50 г

Редактор
Ю. СЕРДЮЧЕНКО.

«Молодой коммунар» —
орган Кировоградского
областного комитета
ЛКСМ Украины.

На українському мові.

НАША
АДРЕСА:

316050,
МПС,

м. Кировоград,
вул. Луначарського, 36.

Телефони:
редактора — 2-54-26; заступника редактора — 2-29-92; відповідального секретаря — 2-27-65; відділу: комуністичного виховання — 4-66-79, 4-64-21; номосомольського життя та економіки — 2-04-84; учнівської молоді і соціальних проблем — 2-59-62; фотографії — 4-94-94; оголошень — 4-28-96; коректорської — 3-61-83.
Газета виходить щосуботи.

Друкарня імені Г. М. Димитрова
видавництва
«Кировоградська правда»
Кировоградського обкому
Компартії України,
м. Кировоград, вул. Глінки, 2.

БН 07602. Індекс 61103.

Зам. № 562. Тираж 52 200.

Над номером працювали художники — О. Босні, складали машинного набору — М. Мужинюк, складали вручну — Н. Старостіна, Л. Усалець, коректори — Л. Сердюченко, Л. Колосенко, цукерка — О. Шербіна, друкарі — В. Виноград, І. Кайдалін, підготовили черговий — М. Черненко.